

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-873/2016 számú ügyben**

Előadó: dr. Bácskai Krisztina
dr. Bene Beáta

Az eljárás megindulása

A korábbi ombudsmani vizsgálati tapasztalatok¹ szerint problémát jelent az, hogy a felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának – egyébiránt jogszabály szerinti határidőben történő – befejezése olyan időpontra esik, amikor a felsőoktatási intézményekben a beiratkozás és a tárgyfelvétel időszaka már lezajlott. Az eljárási határidők be nem tartása pedig még súlyosabb helyzethez vezethet. A felsőoktatási intézmények számára ugyanis külön – a vizsgálatom megindulása idején hatályos jogszabályi rendelkezések szerint – nincs jogszabályi előírás a beiratkozásra és a tárgyfelvételre vonatkozóan, az azzal kapcsolatos eljárást az intézmények saját belső szabályzataikban rendezhetik. Az eddigi ombudsmani vizsgálati tapasztalatok azonban arra mutatnak rá, hogy a felsőoktatási intézményekben – amennyiben biztosítják – az utólagos regisztráció és a tárgyfelvétel időszaka sok esetben szeptember végéig lezárul. Mindez a felvételizők, hallgatók jogorvoslatihoz való alapvető jogát kiüresíti, hiszen hiába végződik számukra eredményesen a jogorvoslati eljárás, mégis előállhat az a helyzet, hogy a választott intézményben mégsem kezdenek meg tanulmányaikat az adott tanévben.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az ombudsman tevékenysége során – különösen hivatalból indított vizsgálatok lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a gyermekek jogainak védelmére. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése lehetővé teszi a biztos számára, hogy hivatalból indított vizsgálattal a természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásságot kivizsgálja. E rendelkezésekkel összhangban ezért az Ajbt. 18. § (4) bekezdésben meghatározott jogkörömben hivatalból vizsgálatot indítottam az utólagos regisztráció és tárgyfelvétel biztosításának gyakorlata és szabályozási környezete kapcsán. Az átfogó vizsgálat célja az volt, hogy feltárja, hogy a jogállamiság elvéből fakadó *jogbiztonsághoz való jog, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga, a művelődéshez való jog*, valamint a *jogorvoslatihoz való jog* érvényesülésének kérdéskörét.

Vizsgálatom eredményes lefolytatása érdekében, az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján tájékoztatást kértem a felsőoktatásért felelős államtitkártól, az Oktatási Hivatal elnökétől, valamint összesen 20 felsőoktatási intézmény rektorától.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”];
- tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés];
- gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*”];
- felsőoktatáshoz való jog: „*Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú*

¹ Lásd az AJB-7670/2013. számú, az AJB-7348/2013. számú és az AJB-6790/2013. számú jelentéseket.

oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- jogorvoslathoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”* [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés].

Alkalmazott jogszabályok

- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.);
- A nemzeti felsőoktatásról 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.)
- A közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2015. évi CLXXXVI. törvény;
- A felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (Fkr.);
- A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.);
- Az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság megszüntetéséről és állami feladatellátásának központi költségvetési szerv által történő átvételéről szóló 209/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet.

I. A vizsgálat módszere és a megkeresések tartalma

I.1. A felsőoktatásért felelős államtitkártól az alábbi kérdések kapcsán vártam választ:

1. Hány felvételiző jogorvoslati kérelmét bírálta el az elmúlt 3 évben pozitívan a jogorvoslati eljárás során az emberi erőforrások minisztere? (Kérem továbbá a szíves tájékoztatását e döntések meghozatalának időpontjáról.)
2. A jogsérelmek elkerülése érdekében a felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának ügyintézési határidejét, az eljárás lezárására vonatkozó konkrét ügyintézési határidőt tekintve – úgy, hogy közben az intézmények a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) felé történő adatszolgáltatási kötelezettségüknek is eleget tudjanak tenni – milyen jogalkotási lépések megtételét látja szükségesnek?
3. A pozitívan elbírált másodfokú döntés meghozatalát követően, a hallgatók hallgatói jogviszonyának létesítése érdekében szükségesnek, illetve indokoltnak tartja-e az utólagos regisztráció intézményen belül történő kötelező biztosításának jogszabályi rögzítését?

A felsőoktatásért felelős államtitkárnak a kapott válaszok alapján megküldött második megkeresésemben az alábbiakkal kapcsolatban kértem álláspontja kiegészítését, pontosítását:

1. Véleménye szerint a felsőoktatási felvételi eljárás egészére vonatkozó határidők a jelentkezők jogainak és érdekeinek védelmét szem előtt tartva, az eljárás mely szakaszában módosíthatóak annak érdekében, hogy a fenti sérelmes helyzet elkerülhető legyen?
2. Hány jogorvoslati kérelem érkezett 2013-ban, 2014-ben, 2015-ben az általános, a pótfelvételi és a keresztféléves eljárásban? Felvételi időszakonként hány kérelmet bíralt el az miniszter másodfokon pozitívan beérkezett jogorvoslati kérelmekből?
3. Véleménye szerint kellő látszámú apparátus áll-e rendelkezésre a minisztérium számára a felsőoktatási jogorvoslati kérelmek hatékony elbírálása érdekében?

I.2. Az *Oktatási Hivatal elnökétől* az utólagos regisztráció biztosításával összefüggésben arról kértem tájékoztatást, hogy az *Oktatási Hivatal gyakorlata alapján – a FIR felé történő adatszolgáltatási kötelezettséget is figyelembe véve – a felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának ügyintézési határidejét, illetve az eljárás lezárására vonatkozó konkrét ügyintézési határidőt tekintve szükségesnek tartja-e a jelenlegi szabályozás módosítását.*

Az Oktatási Hivatal elnökétől, a kapott válaszok nyomán megküldött második megkeresésemben az alábbiakkal kapcsolatban kértem álláspontja kiegészítését, pontosítását:

1. Pontosán hány jogorvoslati kérelem érkezett 2013-ban, 2014-ben, 2015-ben az általános, a pótfelvételi és a keresztféléves eljárásban? (Kérem, részletezze azt is, hogy ebből felvételi időszakonként hány kérelemnek adott helyt, hány kérelmet terjesztett fel másodfokra.)
2. Véleménye szerint jelenleg kellő látszámú apparátus áll-e az Oktatási Hivatal rendelkezésére a felsőoktatási eljárásban az adatfeldolgozásra, a beérkező jogorvoslati kérelmek elbírálására és másodfokú eljárásra történő továbbítására?

I.3. Az *intézményi gyakorlat megismerése* érdekében hivatalból indított vizsgálatom módszere az volt, hogy a felsőoktatási intézmények vezetőitől egységesen, ugyanazon, az utólagos regisztrációval összefüggő átfogó jellegű kérdésekkel kapcsolatban kértem tájékoztatást:

1. Milyen időponttól meddig tart az intézményükben a regisztrációs időszak?
2. Biztosítja-e az intézményük az utólagos regisztráció, illetve a beiratkozás lehetőségét az általános, a keresztféléves és a pótfelvételi eljárás esetén, amennyiben igen, akkor azt milyen módon, milyen határidővel teszi?
3. Melyik belső intézményi dokumentumuk, szabályzatuk rögzíti az utólagos regisztrációra vonatkozó szabályokat?
4. Volt-e olyan az intézményükbe jelentkező személy, akinek a besorolási döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelmének másodfokon helyt adott az emberi erőforrásokért felelős minisztere, a fent ismertetett okokból kifolyólag azonban már nem tudott beiratkozni az intézményükbe?

II. A megkeresett szervek válaszai

II.1 A *felsőoktatásért felelős államtitkár* válaszában ismertette, hogy évente két felvételi eljárást hirdetnek meg: a februárban induló képzésekre (ún. keresztféléves felvételi eljárás) a tárgyévot megelőző november 15-ig, a szeptemberben induló képzésekre (ún. általános eljárás) az adott év február 15-ig van lehetőség jelentkezni elektronikusan, a www.felvi.hu oldalon található informatikai rendszeren keresztül. Az általános eljárást követően a fel nem használt intézményi kapacitásokra miniszteri engedéllyel pótfelvételi eljárás indítható.

Az eljárásokat az Oktatási Hivatal szervezi. A jelentkezőknek a felvételi időszakban lehetőségük van a jogszabályok adta keretek között jogorvoslattal élni, amennyiben az eljárás során jogos érdekeikben sérelem következik be. A jelentkező felvételi eljárásban történő részvételéről, felvételéről, illetve elutasításáról ugyanis az eljárás bármely szakaszában születhet döntés (pl. késett jelentkezés benyújtása esetén már a pontszámítás folyamatában sem vehet részt a jelentkező), így *fellebbezéssel az eljárás egészében élhet a jelentkező.*

A fellebbezésre nyitva álló határidőket az Nftv. határozza meg azzal, hogy a Ket. VII. fejezetét alkalmazni kell az Nftv.-ben leírt eltérések figyelembevételével. A felvételi eljárás során az Nftv. és az Fkr. *szigorú határnapokat* tűz az eljárás megindításától a felvételi határozat megküldéséig. A döntések meghozatalakor méltányosságnak helye nincs, ezért a megszabott határidők valamennyi eljárásban részt vevő személyt kötnek. Az államtitkár kifejtette, hogy *a regisztrációs időszaktól való kicsúszás* abban az esetben állhat fenn, ha a besorolási döntés ellen történő fellebbezési kérelmet az Nftv. által számított határidők be nem tartásával bírálná el akár az elsőfokon, akár a másodfokon eljáró szerv, illetve a döntést a jelentkező és az intézmény nem, vagy csak jelentős késéssel kapja meg.

A jogorvoslati kérelmek bírálatakor első fokon az *Oktatási Hivatal* jár el, másodfokon az Emberi Erőforrások Minisztériuma. Az Nftv. 41/F-41/G. §-ai rendelkeznek a besorolási döntéssel szemben benyújtott jogorvoslati kérelmek kezeléséről.

Az első fokon eljáró szervnek a kérelem beérkezésétől számított 30 nap áll rendelkezésre, amely során döntését módosíthatja, kijavíthatja, vagy kiegészítheti. Döntéséről értesíti a jelentkezőt és a felsőoktatási intézményt. A kérelem benyújtására a besorolási döntés közlésétől számított 15 nap áll a jelentkező rendelkezésére. A besorolási döntés meghozatalára az Fkr. szab határidőt: a keresztféléves felvételi eljárás esetén legkésőbb a képzés indítása szerinti év január 25. napja, általános eljárás esetén legkésőbb a képzés indítása szerinti év augusztus 5. napja, pótfelvételi eljárásban pedig legkésőbb a képzés indítása szerinti év augusztus 28. napja.

Ha az első fokon eljáró Oktatási Hivatal a jogorvoslati kérelmet megalapozatlannak tartja, a kérelmet öt napon belül felterjeszti az Emberi Erőforrások Minisztériumának. A másodfokú eljárásban az ügyintézési határidő az Nftv. szerint 40 nap. A másodfokú döntésről az intézmény és a jelentkező is a döntés meghozatalát követően haladéktalanul értesítést kap.

A fentiek alapján abban az esetben, ha a jogszabályi határidőket mind az első, mind a másodfok tartja, a végső ügyintézési határidő a képzés indítását követően telik le. Az államtitkár tudomása szerint az ügyintézők mindent megtesznek annak érdekében, hogy a jogorvoslati kérelmek minél hamarabb bírálatra kerüljenek, azonban százezres jelentkezői létszám, és több ezres jogorvoslati kérelem esetén nem látja kivitelezhetőnek az objektív határidők csökkentését a jogorvoslati eljárásokhoz való alapvető jog sérelme nélkül.

Az államtitkár tájékoztató, hogy a 2015. évi keresztféléves eljárásban 4 fő esetén történt késedelmes regisztráció. A besorolási döntések megváltoztatása egy esetben 2015. március 4-én, 3 esetben március 16-án megtörténtek. A jelentkezők a határozatokat azonban – tekintettel a külföldi (román) lakcímre – csak késve kapták meg, s hiába számított rájuk az intézmény, a tényleges beiratkozás csak áprilisban történt meg. Ezen esetekben az Oktatási Hivatal és a Minisztérium is határidőben járt el, a kézbesítés hosszabb időtartama egyik félnek sem róható fel. A szaktárca válaszában az időpontjában az általános felvételi eljárás jogorvoslati kérelmeinek feldolgozása zajlott, így arról érdemi információt nem tudott adni.

Az államtitkár kifejtette, hogy az ügyintézési határidők lerövidítése a nagyszámú ügyiratforgalom miatt jogsérelmhez, jogellenes hatósági gyakorlathoz vezetne. A 2014. évi általános felvételi eljárásban 123 655 közigazgatási döntés született, melyből mindösszesen 5 olyan jogorvoslati határozat volt, amely az elsőfokú döntést megváltoztatta. A statisztikai adatok sem támasztják alá a határidők csökkentésének szükségességét. Előadta, hogy a korábbi években előforduló néhány utólagos regisztrációt az intézmények a Felsőoktatási Információs Rendszerben (a továbbiakban: FIR) rögzíteni tudták, az utólag felvett hallgatók pedig – ha szándékukban állt megkezdeni a képzést – be tudtak iratkozni.

Mindezek alapján az államtitkár nem látja szükségét az utólagos regisztráció intézményen belüli kötelezővé tételének, ugyanis az adatszolgáltatás az állami ösztöndíjak tekintetében a költségvetés tervezése miatt szükséges.

II.2. Az államtitkár második megkeresésemre – amelyben szakmai álláspontjának kiegészítését kértem – arról tájékoztató, hogy korábbi szakmai álláspontját, észrevételeit fenntartja. A felsőoktatási felvételi eljárás egészére vonatkozó határidők módosításával kapcsolatban ugyanakkor arra hívta fel a figyelmem, hogy a Parlamentnek benyújtott T/6410-es számú, a közigazgatási bürokrácia-csökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló törvényjavaslat 182. §-a javasolja, hogy a 2011. évi CCIV. törvény 41/H. §. (2) bekezdése az alábbiak szerint módosuljon: „(2) A másodfokú eljárásban az ügyintézési határidő harmincöt nap.” A javaslat Parlament által történő elfogadása esetén a jogorvoslati kérelmek másodfokú bírálatának határideje a korábbi 40 nappal 35 nappal rövidül, kizárva a határidő további 40 nappal történő hosszabbításának lehetőségét. Ezzel is támogatja a tárca azt, hogy a jogorvoslati kérelmet benyújtók regisztrációja – pozitív eredményű másodfokú határozat esetén – minél korábban megtörténhessen.

Tájékoztató továbbá az *emberi erőforrások minisztere nevében a másodfokon pozitívan elbírált jogorvoslati kérelmek számáról*: 2013. évi általános felvételi eljárásban 5 fő; 2013. évi pótfelvételi eljárásban 3 fő; 2013. évi keresztféléves felvételi eljárásban 0 fő; 2014. évi általános felvételi eljárásban: 5 fő; 2014. évi pótfelvételi eljárásban: 3 fő; 2014. évi keresztféléves felvételi eljárásban: 1 fő; 2015. évi általános felvételi eljárásban: 20 fő; 2015. évi pótfelvételi eljárásban: 11 fő; 2015. évi keresztféléves felvételi eljárásban: 4 fő.

Az államtitkár kifejtette, hogy a felsőoktatási felvételi eljárásban a jogorvoslati kérelmeket másodfokon a *Felsőoktatás-politikai Főosztály kormánytisztviselői végzik, amelynek létszáma jelenleg 14 fő*. Éppen a felvétellel kapcsolatos feladatok hatékonyabb ellátása érdekében került kialakításra 2014. szeptemberétől a Főosztályon belül a Felvételi és Kapacitási Osztály, így a felsőoktatási felvételi eljárásokkal kapcsolatos feladatok ellátásában 3 fő vesz részt közvetlenül, azonban a jogorvoslati kérelmek bírálatának időszakában a Főosztály további kormánytisztviselői is részt vesznek a feladat határidőben történő végrehajtásában. Ez a kapacitás az államtitkár szerint elegendő a feladat ellátására.

II.3. Az Oktatási Hivatal elnökének álláspontja szerint az egyes jogorvoslati határidők és a felsőoktatási felvételi jelentkezési kérelem eredményeként megnyíló beiratkozási időszak időbeli ütközését a jogorvoslat-statisztikai relevancia, valamint a felsőoktatási intézmények által biztosított beiratkozási időszak dimenziójában szükséges megvizsgálni. A három felsőoktatási felvételi eljárás (általános, pót, keresztféléves) közül a jogorvoslatok számát tekintve az általános felsőoktatási felvételi eljárás adatai az irányadók, másrészt a pót és keresztféléves eljárások besorolási döntése a beiratkozási időszak kezdetén születik meg.²

Az általános eljárás esetében a felsőoktatási felvételi jelentkezések száma a 2010-2011-es csúcsidezőkhöz, az akkori 140 ezer jelentkezőhöz képest az utóbbi években visszaesett, jelenleg 100-110 ezer körül látszik stabilizálódni. A rendes jogorvoslati kérelmek száma a csúcsidezőkban 1800 volt, azóta pedig jellemzően ezer körüli (a 2014. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban 971 fellebbezés volt).

A beérkező fellebbezéseket az Oktatási Hivatal megvizsgálja, és amennyiben a fellebbezés megalapozott vagy támogatható, úgy első fokon módosítja a besorolási döntést, a többi fellebbezést pedig felterjeszti a másodfokon eljáró Minisztériumnak.

A 2014. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban az Oktatási Hivatal 373 besorolási döntést módosított saját hatáskörben. E fellebbezések többsége jellemzően nem jogszabálysértő, azonban támogatható kérelem volt, azaz e fellebbezések akár jogszerűen elutasításra is kerülhettek volna.³ A jogszerűtlenül meghozott besorolási döntések oka jellemzően az, hogy az adatfeldolgozást végző szervezet valamely dokumentumot már nem tudott feldolgozni vagy rosszul rögzítették valamelyik eredményt, az ilyen fellebbezések száma tízes nagyságrendű.⁴

² A jogorvoslati szakasz ezen eljárások tekintetében csak akkor nem nyúlna bele a félév elejébe, amennyiben ezek az eljárástípusok megszűnnének. 2005 előtt például az intézmények többsége nem szervezett felvételt augusztusban, kizárólag az adott szakon az általános eljárásban már pontszámmal rendelkező jelentkezőket fogadta, így a jelenlegi mértékben sem felvételi-szervezés, sem adatfeldolgozás nem volt. A keresztféléves eljárás intézményesítésére 2008-ban került sor az osztott mesterképzésen történő folyamatos továbbhaladás biztosítása céljából (a páratlan félévszámú alapképzések tekintetében), azonban az intézmények rendszeresen hirdetnek alap- és osztatlan mesterszakokat is.

³ Így például a jelentkező az alapeljárásban nem nyújtott be arra vonatkozó igazolást, illetve nem kérelmezte, hogy a külföldi érettségi vizsgatárgyát az Oktatási Hivatal milyen céltárgyként számítsa be

⁴ A ma ismert felsőoktatási felvételi eljárás struktúrája a '80-as évekig nyúlik vissza. Az eljárásban az egyes dokumentumbeküldési határidők az adatfeldolgozással kapcsolatosak és jellemzően jogvesztőek, egyes – nem kötelező - dokumentumtípusok esetében ezért nincs hiánypótlási felszólítás. Az általános eljárás tekintetében három fő dokumentumbeküldési határidő van: 1. a jelentkezéskor már rendelkezésre álló dokumentumok február 15., 2. a jelentkezési határidő után, de a besorolási döntést megelőző 50. napig megszerzett dokumentumok (pl. középiskolai bizonyítvány utolsó év végi oldalai): besorolási döntést megelőző 50. nap, 3. az előző határidőt követően megszerzett dokumentumok (pl. érettségi bizonyítvány): a besorolási döntést megelőző 14. nap. Az

Másodfokon jellemzően tíz alatti a besorolási döntést megváltoztató döntések száma. *A rendkívüli jogorvoslati eljárást, bírósági felülvizsgálatot évente 0-5 jelentkező veszi igénybe, a besorolási döntés 2008-as bevezetése óta összesen három esetben semmisítette meg a bíróság a besorolási döntést a hatóság új eljárásra kötelezése mellett. A jogszabálysértő besorolási határozatok száma tehát 100 ezer feletti jelentkezői szám mellett jellemzően 100 alatti és az adatfeldolgozással van összefüggésben.*

A 2014. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban emellett 50 hivatalbóli módosító határozat született még augusztus folyamán.⁵ Az előzőekben leírtak alapján az őszig elhúzódó – jogszabálysértés következtében meghozott – pozitív besorolási döntést tartalmazó határozatok száma a kérdésben statisztikailag elenyésző, azaz a jogalkotás szükségességének dimenziójában vélelmezhetően irrelevánsnak tekinthető.

A felsőoktatási intézmények többsége az Oktatási Hivatal tapasztalatai szerint rugalmasan kezeli az esetlegesen a beiratkozási időszak lejártát követően, jogorvoslati döntés eredményeként felvett hallgatók ügyeit mind a beiratkozás, mind a kurzusfelvétel és annak teljesítése tekintetében. Sajnos néhány intézmény hozzáállása kivételként erősítheti e szabályt, de az ilyen anomáliák – az ezzel szembeni hatósági fellépés eredményeként – ma már nem jellemzőek. A besorolási döntés egyébiránt *nem konstituál jogot a beiratkozásra*, a besorolás eredményeként a felsőoktatási intézményeknek felvételi döntést szükséges meghozniuk.⁶ A jogorvoslati szakasz tekintetében néha problémát okozhat a felsőoktatási intézmények nyári szabadságolási gyakorlata, mivel az intézményi téves adatrögzítéssel kapcsolatban kizárólag az intézmények nyilatkozhatnak, azaz intézményi jogorvoslati kapcsolattartó, illetve döntéshozó hiányában a fellebbezési kérelem várakozik, azonban a felsőoktatási intézmények ma már jellemzően folyamatosan elérhető kapcsolattartót biztosítanak.

Fentiek alapján az elnök szakmai véleménye szerint *a felsőoktatási felvételi eljárás jogorvoslati szakaszával kapcsolatban nem merül fel olyan körülmény, mely a jelentkezők jogait a beiratkozás és a kurzusfelvétel tekintetében oly módon sértené, hogy ezzel a jogalkotás szükségességét vetné fel a jelenlegi – hatósági ügyintézésre maghatározott – jogorvoslati határideők tekintetében.* A beiratkozásra, kurzusfelvételre vonatkozó szabályozás megalkotása pedig akár az intézményi (képzésszervezéshez, a tanév rendjének megállapítása) autonómia sérelmével járhat. *A fellebbezések benyújtására nyitva álló időtartam és a fellebbezési jogcím tekintetében azonban szükséges a vonatkozó jogszabályok módosítása.*

A ponthatárok kihirdetésére jellemzően július 20-25. között kerül sor, a jelentkezők ekkor információt kapnak jelentkezési kérelmük eredményéről az e-felvételiben és sms-ben is. A besorolásról 2008 óta formailag hatósági határozatot kell hozni, melynek legenerálására az Oktatási Hivatal augusztus 5-ig köteles.⁷

A besorolási határozatnak csupán formai szempontból van a jelentkezők számára jelentősége, hiszen a besorolási határozatban található adatoknál bővebb információk állnak az e-felvételiben a jelentkezők rendelkezésére. A jelentkezők tehát alapvetően nem a besorolási döntés alapján döntenek az esetleges fellebbezés benyújtásáról, illetve a besorolási döntés is az e-felvételiben kerül közlésre.

utóbbi évek fejleménye, hogy már a középiskolai bizonyítvány (mely nem kötelező dokumentum) hiányára is hiánypótlási felhívást kell kiküldeni, mely a dokumentumbeküldés határidejét is meghosszabbítja. A jelentkezők emellett gyakran az utolsó pillanatban – a harmadik fő határidej lejártakor – küldik be a dokumentumaikat, s e körülmények együttes eredménye, hogy az adatfeldolgozás változatlan határideje mellett a feldolgozandó dokumentumok száma radikálisan megemelkedik, mely a tervezhetőséget és az adatfeldolgozást veszélyezteti.

⁵ A hivatalbóli módosító határozatok indoka általában az elmaradt intézményi adatrögzítés, pl. alkalmassági vizsga eredménye, a pontszámító kalkulátor valamely paraméterének rossz beállítása stb.

⁶ A jogszabály mérlegelési lehetőséget azonban nem biztosít, azaz a felvételi döntés esetleges elmaradása vagy a beiratkozás megtagadása hatósági/bírósági eljárást vonhat maga után.

⁷ A ponthatárok kihirdetése és a besorolási határozat e-felvételiben történő közlése között az adatállomány és a határozat-generálás tesztelése zajlik.

A fellebbezések benyújtása tehát a ponthatárok kihirdetésének másnapján megkezdődik – így a fellebbezések legalább 70 százaléka általában a besorolási döntés közlését megelőzően érkezik be – és a besorolási döntés e-felvételiben történő kézbesítését követő 15. napig tart, a postai úton történő kézbesítés még ezt követően is tart. *A jelentkezőknek tehát jelenleg megközelítőleg egy hónapjuk van a fellebbezés benyújtására.* A jelenlegi törvényi határidő alapján tehát vannak fellebbezések, amelyeknek már *a beérkezése eléri a félévkezdést.* Az elnök álláspontja szerint e határidő – például a besorolási döntés közzétételét követő 5. napig – is megfelelő, kb. 15 napos határidőt biztosítana a fellebbezések benyújtására és elősegíthetné a fellebbezések gyorsabb elbírálását, vagy a fellebbezés benyújtási határideje a ponthatárok kihirdetéséhez lenne köthető.⁸

A fellebbezési jogcím a felsőoktatási felvételi eljárásban nincs korlátozva, azaz a felvételizők bármilyen okból benyújthatnak fellebbezést. A fellebbezések elutasításának indoka jellemzően *méltányosság kérése* („1 ponttal maradtam csak le” stb.), illetve a felvételi tájékoztató ismeretének hiányából fakadnak (pl. „miért nem kaptam OKJ-többletpont”).

Az elnök álláspontja szerint, ha *a fellebbezési jogcím kizárólag jogszabálysértés megjelöléséhez lenne kötve a nemzeti felsőoktatási törvényben*, amelyre a Ket. is lehetőséget ad, úgy *néhány év alatt előreláthatóan csökkenhetne a fellebbezések száma*, s ezzel a valóban jogszabálysértő besorolási döntések elsőfokú módosítása felgyorsítható lenne. Az Oktatási Hivatalnak jelenleg is kötelessége a jelentkezők tájékoztatása arról, hogy milyen jogszabályhelyek alapján alakult ki a végleges felvételi összpontszám a megjelölt szakon, így jogszabálysértő döntés esetén az Oktatási Hivatal is segítséget nyújthat a jogi képviselő nélkül eljáró jelentkezőknek a fellebbezést megalapozó jogszabályhely megjelölésében.

A felsőoktatási intézmények által jelzett *központi adatjelentéssel* és a *hallgatói ösztöndíj-nyilatkozattal* kapcsolatban az elnök arról tájékoztatott, hogy a FIR a felsőoktatási intézményektől beérkező adatokat *adott féléven belül mindenféle korlátozás nélkül befogadja*, – tehát amennyiben egy adott hallgató jogviszony létesítésének vagy egyéb képzési adatait az őszi félévben október 15-ét követően, a tavaszi félévben március 15-ét követően küldi be az intézmény – a FIR az adatokat befogadja. Ilyen esetben az illető hallgató képzése az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) statisztikába nem kerül be, azonban a hallgatót ebből kifolyólag hátrány nem éri. A magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzéshez fűződő kötelezettségek tekintetében azon félévre áll be a hallgató visszatérítési kötelezettsége vagy hazai munkaviszony fenntartási kötelezettsége, amely félévben a statisztikai adatközlés idején (október 15. és március 15.) a hallgató jogviszonya az adott képzésen aktív. Tehát amennyiben a hallgató ezen időpontokat követően létesít jogviszonyt, magyar állami ösztöndíjhoz fűződő kötelezettsége az adott félévre nem keletkezik.

II.4. *Az Oktatási Hivatal elnöke* második megkeresésemre adott válaszában tájékoztatott a 2013-2015. évi felsőoktatási felvételi eljárások (általános: A, pót: P, keresztféléves: K) rendes jogorvoslati szakaszában beérkezett jogorvoslati kérelmek, valamint az első fokon módosított döntések számáról:

eljárás	fellebbezések száma	első fokú módosító határozat
2013K	67	43
2013A	1007	378
2013P	184	108
2014K	60	30
2014A	971	373
2014P	202	111
2015K	37	4
2015A	810	358
2015P	163	67

⁸ Így például a ponthatárok kihirdetése plusz 15 nap.

A jogorvoslati kérelmek elbírálására rendelkezésre álló apparátus kapcsán az elnök tájékoztatót, hogy a központi felsőoktatási felvételi eljárás feladatai 2008-tól két szervezet, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. (a továbbiakban: Educatio Nkft.), valamint az Oktatási Hivatal között oszlottak meg. Az Educatio Nkft. feladatait 2016. január 1. napjával – a Kormány 209/2015. (VII. 23.) Korm. rendelete alapján – az Oktatási Hivatal veszi át, így a tervek szerint a felsőoktatási felvétellel foglalkozó személyi állomány feladatainak megszervezése és eloszlása optimalizálható, elősegítve ezzel többek közt az adatfeldolgozás, a szakmai döntések, valamint a jogorvoslati elbírálás hatékonyságának növelését.

II.5. A felsőoktatási intézmények válaszai a feltett kérdések mentén tagolva.

II.5.1. Az intézményben a regisztrációs időszak időtartama

- *A Budapesti Corvinus Egyetemen* 2014/2015. tanévben a regisztrációs időszak – a rektor által mellékletként küldött táblázat szerint – az őszi félévben valamennyi karon lényegében szeptember 1-14. között, a tavaszi félévben pedig január 30. és február 8. között zajlik.
- *A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen* a következő félévre történő regisztráció már az előző félév vizsgaidőszakát követően, ha az időbeosztás ezt nem teszi lehetővé, akkor a tavaszi félévre vonatkozóan már az őszi félév vizsgaidőszakának utolsó napjaiban elindul, és a félév első hetének, az ún. regisztrációs hétnek a végéig tart. A „rendes” regisztráció a 2014/2015. első félévet megelőzően 2014. június 24-én 8 órától 2014. szeptember 7-én 24 óráig tartott. A tantárgyfelvétel két lépcsős. A hallgatók az előzetes tantárgyfelvételi időszakban a beiratkozási szándékukat jelentik be, hogy egy adott tantárgyat fel szeretnének venni, majd elsősorban a választható tantárgyakra beérkezett igények alapján a regisztrációs hét első napján a karok/tanszékek döntenek a végleges kurzuskínálatról, és a hallgatók a regisztrációs hét első napján 16 órától a regisztrációs hét utolsó napjáig véglegesíthetik a felvett tantárgyaikat. A 2014/2015. tanév első félévében az előzetes tantárgy- és kurzusfelvételi időszak 2014. június 25-én 18 órától 2014. augusztus 29-én 12 óráig, majd a végleges időszak 2014. szeptember 1-én 16 órától 2014. szeptember 7-én 24 óráig tartott. A felvett hallgatók a felvételi értesítésben már megkapják a tanulmányi rendszer használatához szükséges azonosítót, illetve információkat, és a regisztrációt mindenképpen maguk intézik. A tantárgyfelvétel a karok egy részén, és csak az alapképzéseken csoportos, ebben az esetben a hallgató órarendjén a regisztrációs hét során változtathat. A karok másik részén a hallgatóknak megadják az ajánlott tantervet és órarendet, de a hallgató maga veszi fel a kurzusait.
- *A Debreceni Egyetemen* a beiratkozás és a regisztráció központilag szabályozott és egységes, azaz karonként nem eltérő. A felvettek beiratkozására a regisztrációs időszakot megelőzően kerül sor, ezt követi a regisztrációs hét, mely során a hallgató bejelentkezhet az aktuális félévre és felveheti tantárgyait. A Debreceni Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata (továbbiakban: DE TVSz.) 5. § (3) bekezdése szerint „a hallgató minden félévben legkésőbb a szorgalmi időszak 2. hetének végéig köteles magát (minden általa végzett szak vonatkozásában) a tanulmányi rendszeren keresztül a következő aktív félévre regisztrálni vagy passzív félévet bejelenteni, és a félévben teljesítendő tárgyaira a tanulmányi rendszerben és a szabályzat mellékletében előírt más módon bejelentkezni. A félévre történő regisztráció és a tantárgyak felvétele a szorgalmi időszak második hetének végéig szabadon módosítható”.
- *A Dunaujvárosi Főiskola* oktatási igazgatójának tájékoztatása szerint intézményükben a Tanulmányi Hivatal feladata megszervezni a beiratkozást, melynek keretében minden hallgató elektronikusan és papír formában kap egy általános tájékoztatót a beiratkozási eljárásról.

A Hivatal által adott időpontban 15 perc alatt személyesen be lehet iratkozni, de pótidőpontot is megjelölnek. Természetesen, akinek egyik időpont sem jó, azokkal személyes egyeztetés alapján egyéni időpontot biztosítanak. Az érvényes felvételi döntéssel rendelkezőknek a szorgalmi időszak kezdési dátumától számított két hét alatt kell beiratkozniuk.

- *Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen az intézmény szabályzata, az ELTE Szervezeti és Működési Szabályzat II. kötete, a Hallgatói követelményrendszer (a továbbiakban: HKR) – illeszkedve az Nftv. rendelkezéseivel – különbséget tesz beiratkozás és regisztráció között. A HKR 4. § (2) bekezdés 6. pontjában meghatározottak szerint a beiratkozás a hallgatói jogviszony létesítésének adminisztratív aktusa, mely a szakra történő felvételt, átvételt, részismereti képzésre vagy résztanulmányok folytatására kapott engedélyt követően történik elektronikus formában, az elektronikus tanulmányi és hallgatói ügykezelési rendszerben (Elektronikus Tanulmányi Rendszer) tett nyilatkozattal és az illetékes kari tanulmányi hivatal közvetlen közreműködésével.*

A bejelentés⁹ az a tanulmányi cselekmény, amely során a hallgató nyilatkozik, hogy az adott félévben megkezdje vagy folytatja tanulmányait, illetve szünetelteti azt. A bejelentés lehet regisztráció, vagyis a tanulmányok megkezdésének, folytatásának kérése, illetve nyilatkozat a hallgatói jogviszony szüneteléséről, amikor a hallgató az adott tanulmányi félévben nem regisztrál, tanulmányi kötelezettségeket nem teljesít, tanulmányi teljesítményre nem kötelezhető. A bejelentést a félév kezdetétől számított egy hónapon belül rendkívüli esetben ennek igazolására szolgáló eredeti dokumentum bemutatásával a hallgató visszavonhatja, ezt követően erre nincs lehetőség.

A regisztrációs időszak¹⁰ a regisztrációra rendelkezésre álló időtartam, amely az őszi félévben a képzési időszak első napját megelőző hét szerdától péntekig tart, a tavaszi félévben a képzési időszak első napját megelőző héten van. Ebben az időszakban tanulmányi kötelezettségekkel kapcsolatban kizárólag kurzusjelentkezéseket, időpont-egyeztetéseket lehet lebonyolítani. A beiratkozást a regisztrációs időszak végéig meg kell tenni,¹¹ kivéve, ha a képzés sajátosságaira tekintettel a képzésért felelős kar ettől eltérő időpontot állapít meg. E határidő alóli felmentés méltányossági kérelemben kezdeményezhető. A bejelentését a hallgató az előzetes kurzusfelvétel kezdetétől a regisztrációs időszak végéig végezheti el. Ezt követően az adott félévre bejelentést tenni nem lehetséges.¹² Tekintettel arra, hogy az Nftv. 40. § (7) bekezdése szerint a felvételt nyert jelentkező abban a félévben létesíthet hallgatói jogviszonyt, amelyre a felvételi eljárás során felvételt nyert, a beiratkozás elmulasztása esetén csak új, sikeres felvételi eljárás után lehet a tanulmányokat megkezdni.

A bejelentés visszavonására ugyanakkor lehetőség van: igazodva az immár hatályon kívül lévő felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 24. § (1) bekezdésében megfogalmazottakhoz, rendkívüli esetben, ösztöndíjas tanulmányok, baleset, betegség vagy más váratlan ok miatt a hallgató a szorgalmi időszak kezdetétől számított egy hónap alatt személyesen vagy meghatalmazott útján nyilatkozhat a váratlan ok igazolására szolgáló eredeti dokumentum bemutatásával az alapszakja szerinti Tanulmányi Osztályon bejelentésének visszavonásáról.¹³ A fent felsorolt szabályok alapján az Eötvös Loránd Tudományegyetem a hatályos jogszabályi kereteken belül megfelelően biztosítja a rendes úton felvételt nyert személyek beiratkozását.

⁹ A HKR 4. § (2) bekezdés 7. pontja

¹⁰ A HKR. 4. § (2) bekezdés 71. pontja

¹¹ A HKR 35. § (3) bekezdése

¹² A HKR 36. § (2) bekezdése.

¹³ A HKR 36. § (3) bekezdése.

- *Az Eszterházy Károly Főiskolán* a regisztrációs időszakot az oktatási naptárban határozza meg az intézmény, mely szerint a regisztrációs időszak szeptember 7-20-ig illetve január 25-február 7-ig tart. Tanegység felvételre, bejelentkezésre két időszakban van lehetőség, az előzetes és a végleges tárgyfelvételi időszakban. Az előzetes tárgyfelvétel során a hallgató a számítógépes nyilvántartó rendszerben felveszi a következő félévben teljesíteni kívánt tanegységeket. A hallgató a tárgyfelvétel véglegesítési időszakban a felvett tárgyak listáját módosíthatja.¹⁴ A regisztrációs időszakot követő három hétben a hallgató írásbeli kérelmére igazgatási díj ellenében a Dékáni Hivatal a számítógépes nyilvántartó rendszerben további tanegységet vehet fel, tanegységet törölhet. Ha a tanegység felvételt, törlést nem a hallgatónak felróható okból kell elvégezni, igazgatási díj fizetésére nem kötelezhető.¹⁵
- *A Kaposvári Egyetemen* a regisztrációs időszak 2015-2016. tanév I. félévében 2015. szeptember 1-20-ig tart, a 2015-2016. tanév II. félévében pedig 2016. január 18-február 7-ig.
- *A Kecskeméti Főiskola* rektorának tájékoztatása szerint valamely képzésére felvételt, vagy átvételt nyert személy, a beiratkozással létesít hallgatói jogviszonyt. A felvételt, átvételt nyert személlyel írásban közlik a felvétel/átvétel tényét, valamint a beiratkozás időpontját. Amennyiben a felvételt/átvételt nyert személy az előírt időpontban nem iratkozik be, úgy az Oktatási Iroda írásbeli felszólítást küld részére. A felszólításban 8 napos határidőt adnak a beiratkozás teljesítésére vagy ezzel összefüggésben más jognyilatkozat megtételére. Tájékoztatást adunk továbbá arról is, miszerint a beiratkozás elmaradását akként tekinti a Főiskola, hogy az érintett nem kíván hallgatói jogviszonyt létesíteni. Amennyiben a felszólítás kézhezvételétől számított 8 napon belül a felvételt, átvételt nyert személy továbbra sem iratkozik be, és ezzel összefüggésben más írásbeli jognyilatkozatot sem tesz, úgy a Főiskola törli a felvettek, átvettek köréből. A Főiskola írásban értesíti az érintettet a törlésről.¹⁶ A hallgatónak, az egyes képzési időszakok (félévek) megkezdése előtt be kell jelentkeznie az adott képzési időszakra. A bejelentkezésre nyitva álló időtartam a szorgalmi időszak előtti hét. A hallgató, az elektronikus tanulmányi nyilvántartási rendszerben (továbbiakban: ETR) történő tantárgyfelvétellel teljesíti a bejelentkezési kötelezettségét. A hallgató a bejelentkezésről az ETR-en keresztül nyilatkozik.¹⁷
- *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem* rektorának tájékoztatása szerint a regisztrációs időszak kezdő dátuma általában a tanév, ill. a félév kezdő hetét megelőző hét első napja. Záró dátuma általában a tanév, ill. a félév első hetének vége.
- *A Miskolci Egyetemen* a hallgatói jogok és kötelezettségek rendjét belső szabályok rögzítik. Az Szervezeti és Működési Szabályzat 35. § (1) bekezdése szerint a tanulmányi idő félévekre, ezeken belül regisztrációs időszakra, szorgalmi időszakra, vizsgaidőszakra, szakmai gyakorlaton eltöltendő időszakra és szünetekre tagozódik. A tanulmányi félév időbeosztását a tanulmányi rektorhelyettes készíti el a kari/intézeti vélemények figyelembevételével, és az előző félévben az egyetemi szenátus hagyja jóvá. Az előzőek alapján az Egyetemen a regisztrációs hét szeptember és február első hetére esik. A 2014/2015. tanév I. félévében a regisztrációs hét nappali tagozatos hallgatók részére 2015. szeptember 1-jétől 5-ig, a levelező tagozatos hallgatók részére pedig 2015. szeptember 1-jétől 6-ig tartott.

¹⁴ A TVSZ 5. § (9) bekezdése.

¹⁵ A TVSZ 5. § (10) bekezdése.

¹⁶ Lásd az SZMSZ III. Hallgatói Követelményrendszer II. Hallgatói jogok gyakorlásának és kötelességek teljesítésének rendje 1-2. §-át.

¹⁷ Lásd az SZMSZ III. Hallgatói Követelményrendszer II Hallgatói jogok gyakorlásának és kötelességek teljesítésének rendje 3. §-át.

A 2014/2015. tanév II. félévében a regisztrációs hét nappali tagozatos hallgatók részére 2015. február 2-től február 6-ig, a levelező tagozatos hallgatók 2015. február 2-től február 7-ig tartott.

- A *Nemzeti Közszolgálati Egyetem* Tanulmányi és Vizsgaszabályzata (a továbbiakban: TVSZ) szerint a tanév regisztrációs, szorgalmi és vizsgaidőszakból áll.¹⁸ A regisztrációs időszak legalább öt munkanap (amely egyben a szorgalmi időszak első öt napja is lehet). A beiratkozás és bejelentkezés időszaka a regisztrációs időszak.¹⁹ A felvett státuszú jelentkező, a hallgatói jogviszony létesítése érdekében köteles az első félévre beiratkozni, a további félévekben a hallgató köteles tanulmányainak folytatását regisztrálni (bejelentkezni), a félévi státuszáról (aktív, passzív) nyilatkozni.²⁰ Aki felvételt nyert, de nem iratkozott be, annak hallgatói jogviszonya nem keletkezik, ezért a regisztrációs időszak befejezésével a felvettek névjegyzékéből törölni kell.²¹
A beiratkozás a beiratkozási lap kitöltésével, a jogszabályban, és a TVSZ-ben meghatározott okiratok bemutatásával, benyújtásával, szerződések megkötésével, a Neptun rendszerben való regisztrációval, és legalább egy tantárgy felvételével történik.²² A regisztrációs időszak idejét a TVSZ-ben meghatározottak alapján az aktuális tanév időbeosztásáról szóló rektori utasítás határozza meg. A tanév rendjét, megkezdésének és befejezésének, a tanévben végrehajtandó egyetemi rendezvények megtartásának pontos időpontját a rektor határozza meg, amelyet az intézmény a tárgyévet megelőző év március 31-ig az Egyetem honlapján teszi közzé. A tanévet a rektori utasításban kiadott naptári terv alapján a Tanulmányi Osztályok tervezik.²³ A 2015/2016. tanév őszi félévében a regisztrációs és tantárgyfelvételi időszak 2015. augusztus 24-től 2015. szeptember 6-ig, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon 2015. augusztus 30-ig tart.²⁴ Keresztfélévben kezdődő képzés kizárólag a szakirányú továbbképzési szakok esetén fordul elő, ahol a 2015/2016. tanév tavaszi félévében a regisztrációs és tantárgyfelvételi időszak 2016. január 25-től 2016. február 7-ig tart.²⁵
- A *Nyíregyházi Főiskolán* a regisztrációs hét kezdő és záró időpontját a rektor határozza meg, jellemzően egy hét időtartamban.
- A *Nyugat-magyarországi Egyetemen* a regisztrációs időszak a szemeszter (őszi/tavaszi) első hete, azaz általában a szeptember és a február első hete.
- A *Pannon Egyetemen* a regisztrációs időszakot a tanulmányi- és vizsgaszabályzat határozza meg. Eszerint „a szorgalmi időszak előtt legalább 5 munkanap regisztrációs időszakot kell biztosítani, melynek során a hallgató a tanrendjét véglegesíti, beiratkozási/bejelentkezési kötelezettségét teljesíti.” A regisztrációs időszak a fentiek alapján az intézményben szeptember első hete, illetve február első hete.
- A *Pázmány Péter Katolikus Egyetemen* a bejelentkezési időszak a szorgalmi időszak kezdetét megelőző hét, amely a 2014/2015. tanév I. félévében 2014. augusztus 25. napjától 2014. szeptember 1. napjáig tartott.
- A *Pécsi Tudományegyetem* Karain a képzések eltérő sajátosságaiból adódóan különböző időpontokban kezdődnek és záródnak a regisztrációs időszakok, pl. a 2014/2015. tanév I. félévében 2014. július 17. és 2014. szeptember 14. között szervezték a Karok a regisztrációs időszakot.

¹⁸ A TVSZ 14. § (1) bekezdése

¹⁹ A TVSZ 25. § (1)-(2), (6) és (9) bekezdése

²⁰ A TVSZ 25. § (2) bekezdése

²¹ A TVSZ 25. § (6) bekezdése

²² A TVSZ 25. § (9) bekezdése

²³ A TVSZ 14. § (3) bekezdése

²⁴ Lásd a 2015/2016. tanév időbeosztásáról szóló 9/2015. számú rektori utasítás 2. sz. melléklet I. (6) bekezdését.

²⁵ Lásd a 9/2015. számú rektori utasítás 2. számú mellékletének I. (10) bekezdését.

A regisztrációs időszak rendjét a Pécsi Tudományegyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata (a továbbiakban: TVSZ) 35. §-a szabályozza.²⁶ A TVSZ 35. § (2) bekezdése szerint a regisztrációs időszak a félévet részben megelőzheti, részben a félév része. A félév részeként a regisztrációs időszak a szorgalmi időszakkal átfedésbe kerülhet, de legkésőbb a félév negyedik hetéig tarthat.

- A *Szegedi Tudományegyetem* karain egységes eljárásrend szerint működik a hallgatók regisztrációja, azaz a felvételt nyert hallgatók beiratkozása. Amennyiben a hallgató felvétele jogorvoslat eredményeképpen valósul meg, a határozat kézhezvétele után a hallgató a félév során bármikor beiratkozhat. Figyelembe veendő az Nftv. 39. § (7) pontja, amely szerint a felvételt nyert jelentkező abban a félévben létesíthet hallgatói jogviszonyt, amelyre a felvételi eljárás során felvételt nyert. A *Szegedi Tudományegyetemen* a regisztrációs időszakról a Tanulmányi és Vizsgaszabályzata (TVSZ) 6.2 pontja rendelkezik, amely szerint a bejelentkezés időszaka legfeljebb a szorgalmi időszak kezdetét megelőző 2 héttől a szorgalmi időszak kezdete utáni második hét végéig tart. A TVSZ az alábbiak szerint rendelkezik: Nftv. 39. § (3) A hallgatói jogviszony a felvételtől vagy az átvételtől szóló döntés alapján, a beiratkozással jön létre. A beiratkozást megelőzően a 15. § (2)-(6) bekezdésben meghatározott képzésben részt vevő hallgatóval hallgatói ösztöndíjszerződést, illetve az önköltség fizetése mellett folytatott képzés tekintetében hallgatói képzési szerződést kell kötni. A felvételt nyert jelentkező abban a félévben létesíthet hallgatói jogviszonyt, amelyre a felvételi eljárás során felvételt nyert.

6.1. A be nem iratkozott hallgató a tanulmányok megkezdésére a jogot elveszti. Nftv. 42. § (4) Aki a felsőoktatási intézménybe felvételt vagy átvételt nyert, beiratkozással hallgatói jogviszonyt létesíthet. (5) A hallgatói jogviszony fennállása alatt újabb beiratkozásra nincs szükség. A hallgatónak az intézményi szabályozásban meghatározottak szerint - a képzési időszak megkezdése előtt - be kell jelentkeznie az adott képzési időszakra. Nem jelentkezhet be az a hallgató, aki a lejárt fizetési kötelezettségeinek nem tett eleget. 6.2. Az egyetemen a hallgatói jogviszony alatt a tanulmányok folytatása szándékának minősül, ha a hallgató a szakjához tartozó kurzusok közül legalább egy kredit értékűt felvesz a kurzusfelvételi időszak végéig. Ezen feltétel nem teljesülése következményeként a hallgatói jogviszonya az adott félévben szünetel. Ha a költségtérítéssel/önköltséges hallgató fizetési kötelezettségének nem tesz eleget a kurzusfelvételi időszak végéig, illetve ha nem rendelkezik a fizetés halasztására beadott kérelemmel, akkor hallgatói jogviszonya az adott képzési időszakban szünetel. A kurzusfelvételi időszak legfeljebb a szorgalmi időszak kezdetét megelőző 2 héttől a szorgalmi időszak kezdete utáni második hét végéig tart.

- A *Szent István Egyetem* rektorhelyettese tájékoztatott arról, hogy a regisztrációs időszak meghatározását az Egyetemi Szervezeti és Működési Szabályzatának 5/C mellékletét képező Tanulmányi és Vizsgaszabályzat dékáni hatáskörbe delegálja, ezért karonként eltérések vannak. Így a regisztrációs időszak az Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Karon a szorgalmi időszak első két hete; Állatorvos-tudományi Karon az első évfolyamos hallgatók számára a beiratkozás napja a dékán által, a tanév időbeosztásában előre kijelölt nap; Gazdasági, Agrár és Egészségtudományi Karon a félév kezdetét megelőző hónap 25-étől a félév kezdő hónapjának 20-ig tart. Ettől a campusok (Szarvas, Békéscsaba, Gyula) esetenként az órarend függvényében eltérhetnek (rövidebb időszak); a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon a nappali tagozatos hallgatók esetében a szorgalmi időszakot megelőző egy hét, levelező tagozaton két hét.

²⁶ Lásd a PTE SZMSZ 5. számú mellékletét.

Gépészmérnöki Karon a félévkezdés előtti egy hetes időszak (hétfő-vasárnap); Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karon a tanév/félévkezdés időszakában két hét áll rendelkezésre, hogy a hallgatók beiratkozzanak, regisztráljanak; az Ybl Miklós Építéstudományi Karon az első tanítási napot megelőző 3 héttel kezdődik és az első tanítási hét végén zárul.

- A *Széchenyi István Egyetemen* minden tanévben a Szenátus által jóváhagyott Tanulmányi és Vizsgaszabályzat által meghatározott időszakban van a regisztrációs időszak. A korábbi félévek gyakorlatának megfelelően őszi félév esetén ez augusztus 29-30., tavaszi félév esetén január 28-30. közötti időszakba esik.
- A *Szolnoki Főiskola* rektorának tájékoztatása szerint a tanév oktatási rendjét szabályzó rektori utasítás alapján általában a szorgalmi időszak első hete a regisztrációs időszak, amikor nincs óralátogatási kötelezettsége a nappali tagozatos hallgatóknak, csak az adminisztrációt, tárgyfelvételeket, oktatói egyeztetéseket intézik.

II.5.2. Biztosítja-e az intézmény az utólagos regisztráció, illetve a beiratkozás lehetőségét az általános, a keresztféléves és a pótfelvételi eljárás esetén, amennyiben igen, akkor azt milyen módon, milyen határidővel teszi?

- A *Budapesti Corvinus Egyetem* mind a három felsőoktatási felvételi eljárás (keresztféléves, általános, pótfelvételi) során biztosítja a jogorvoslattal besorolást nyert jelentkezők számára a beiratkozás, illetve az utólagos regisztráció lehetőségét a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat különösen a 16. §-ában meghatározottak szerint. Mivel a pozitív besorolási döntés – akár az Oktatási Hivatal által saját hatáskörben javított besorolási döntésről, akár a jelentkező besorolási döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelmének másodfokon helyt adott miniszteri döntéséről legyen szó – a regisztrációs időszakon kívüli jut a jelentkező és az Egyetem tudomására, a beiratkozást és az utólagos regisztrációt a szorgalmi időszak megkezdése után, a statisztikai adatszolgáltatás dátumáig bezárólag – őszi félévben október 15., tavaszi félévben március 15. – külön térítési díj megfizetés nélkül engedélyezi az intézmény.
- A *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen* a regisztrációs hetet követően a hallgatóknak a második oktatási hét első napjának végéig benyújtott elektronikus kérelmére – ha a hallgató hibájából nem történt meg a regisztráció, illetve a tantárgyfelvétel, akkor szolgáltatási díj ellenében – a tanulmányi hivatal munkatársai regisztrálják a hallgatókat, illetve veszik fel a tantárgyaikat. Mindhárom felvételi eljárás során a fellebbezéssel felvett hallgatókat külön kezeljük, a tanulmányi hivatal munkatársai személyesen veszik fel velük a kapcsolatot, és ha a normális időben már nem lehetséges, utólagosan intézik el a belépésükhöz szükséges adminisztrációt. Ha az idő már nagyon előrehaladt, a hallgatókat nyilatkoztatják, hogy aktív vagy passzív félévre kívánnak-e bejelentkezni.
- A *Debreceni Egyetemen* eljárási díj fizetése ellenében a regisztrálásra rendelkezésre álló időszak eltelte után még két hétig saját maga regisztrálhat a hallgató. A Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 5. § (9) bekezdése értelmében „a hallgató az aktív félévre történő regisztrációt a szorgalmi időszak első négy hetében visszavonhatja, és passzív félévet kérhet.” Ezt követően kérelemre, a tanulmányi osztály munkatársainak segítségével van lehetőség az aktuális félévre történő bejelentkezésre.
- A *Dunaiújvárosi Főiskolán* a felvételt nyert hallgatók be tudnak iratkozni a szorgalmi időszak első két hetében. A keresztfélévben felvett hallgatók számára is ugyanaz az eljárás, mint a nem keresztféléves eljárásban felvett hallgatók esetében. Ha valaki megfelelő indokkal jelentkezik náluk, akkor az ő beiratkoztatása később is megtörténhet, de ez a három felvételi eljárás esetében egy-egy hallgatót jelent félévenként.

A hivatalos döntés ellen fellebbezőknél fordult elő olyan probléma, hogy későn kapták meg a fellebbezés felvételi döntését. Amennyiben az intézmény tud a fellebbezésről és úgy látják, hogy a döntés pozitív elbírálás alá fog esni, megadják a fellebbező számára a megfelelő órarendet, és járhat órákra. Ezzel nem éri hátrány a későbbi beiratkozás miatt. A probléma azokkal a fellebbezőkkel szokott lenni – általában évente egy-két fő – akikről nem tudnak és október közepén, végén jelennek meg a pozitív jogorvoslati bírálattal. Ezek a jelentkezők már nagyon nehezen tudják teljesíteni a tanulmányi követelményeiket. A hallgatókkal személyes egyeztetés alapján határozzák meg, hogy a hallgató aktív vagy a passzív félévvel kezdjen. A hallgatók érdekeit figyelembe véve és egyetértésével hozzák meg ezeket a döntéseket.

- Az *Eötvös Lóránd Tudományegyetem* azok számára, akik jogorvoslat útján nyernek felvételt intézményesített, szabályzatban rögzített gyakorlat nincsen, leszámítva az Nftv. 40. § (7) bekezdése alapján kötelezően biztosítandó beiratkozást. Az ilyen esetekre – a rektor álláspontja szerint – szabályt nem lehet alkotni, ezeket az eseteket egyedi úton kell kezelni. A rektor hangsúlyozta, hogy az elhúzódó jogorvoslati eljárás kifejezetten hátrányos a leendő hallgató számára, hiszen beiratkozni és ezt követően kurzust felvenni csak jogerős felvételi határozat alapján lehet. Arra ugyanakkor minden esetben ügyel az intézmény, hogy az önhibáján kívül ilyen helyzetbe került hallgató számára biztosítsák a mintatanterv szerinti előrehaladást, ha pedig ez rendkívüli nehézséget jelentene, felkínálják számára a hallgatói jogviszony szüneteltetésének lehetőségét.
- Az *Eszterházy Károly Főiskola* rektora pusztán arra tért ki, hogy az intézményben nem volt olyan eset, hogy a hallgató jogorvoslati kérelmének elhúzódása miatt ne tudott volna bárki beiratkozni. Ha a beiratkozás azért késik, mert a jogorvoslati kérelem elbírálása az Oktatási Hivatalban elhúzódik, akkor október 14-ig, illetve keresztféléves felvételi esetén március 14-ig iratkozhat be a felvett hallgató.
- A *Kaposvári Egyetem* gyakorlata szerint az Oktatási Hivatal megküldi az intézmény felvételi felelősének, hogy mely felvételiző kapott a fellebbezést követően pozitív besorolást, aki értesíti a felvételizőt erről, illetve tájékoztatja, hogy mit kell magával hoznia a beiratkozáshoz. Általában a jelentkezők már értesültek az Oktatási Hivataltól is a döntésről, így pár napon belül meg tudják kezdeni a tanulmányaikat. Minden érintett hallgatóval a Tanulmányi Osztályon egyénileg elvégzik a beiratkozást, tájékoztatják a félév megkezdéséhez szükséges tennivalókról, felveszik a tárgyait, órarendet, mintatantervet kap, a fellebbezési határozatát bemutatja az oktatóknak, így igazolja az órai hiányzásait. Ha szükséges, kollégiumi férőhelyet is tudnak biztosítani. Az utólagos tárgyfelvételi időszak 2015. szeptember 21-27., 2016. február 8-14-ig tart.
- A *Kecskeméti Főiskolán* amennyiben a hallgató a meghatározott beiratkozási időpontban nem jelenik meg, de a beiratkozásra kiküldött levelünkre vagy az ismételten kiküldött felszólító levélre reagálva előterjeszti, hogy milyen okból nem tud eleget tenni kötelezettségének, akkor azt az intézmény megvizsgálja, és mérlegeléssel döntést hoz. Amennyiben olyan indok szerepel a kérelemben, amely nem a hallgató önhibájából fakadó körülmény, akkor engedélyezi az utólagos beiratkozást vagy bejelentkezést, ha ellenben a mulasztás a hallgató hibájára vezethető vissza, azt elutasítják. Ha az engedély a félév kezdetétől számított 4. hét vége előtt megszületik, akkor a hallgatónak egy „utólagos kurzusfelvételi lap” kitöltésével felveszik a kért tantárgyait az ETR rendszerbe. Ha az engedély a félév kezdetétől számított 4. hét vége után, de még a statisztikai határnap előtt (tavaszi félév esetén március 15; őszi félév esetén: október 15.) születik meg, akkor azt javasolják a hallgatónak, hogy iratkozzon be, de kérjen passzív félévet.

Ugyanis 4 hét eltelte után a hallgatónak már összegyűlné a félévre vonatkozóan a tantárgyi maximális 1/3 óra hiányzása. Emiatt hátrányba kerülhet azzal a hallgatóval szemben, aki normál időben meg tudta kezdeni a félévét.

- A *Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem* az utólagos regisztrációt biztosítja, különjárási díj ellenében 3 munkanappal a regisztrációs időszak lejárta után.
- A *Miskolci Egyetemen* a regisztrációs hetet elmulasztó hallgató a bejelentkezési határidő meghosszabbítását utólag, a szorgalmi időszak kezdetétől számított 15 napig igazolhatja. Ez azt jelenti, hogy az Egyetem biztosítja az utólagos regisztráció lehetőségét, függetlenül attól, hogy az általános, a pótfelvételi, vagy a kereszféléves időszakról van-e szó.

A NEPTUN egységes tanulmányi rendszerben kerülnek beállításra a regisztrációs, tárgyfelvételi illetve kurzusfelvételi időszakok. Erre tekintettel, ha a besorolási döntés nem a rendes felvételi eljárás keretében születik meg, hanem jogorvoslati eljárás következményeként, a megadott határidő után a hallgató saját maga már nem tudja elvégezni az utólagos regisztráció műveletét. A jogorvoslati eljárási döntést az érintett kar dékáni hivatala, mint jogorvoslati eljárási kapcsolattartó megkapja, ezt követően felveszi a kapcsolatot az érintett személlyel, és értesíti őt a teendőiről. Ennek következményeként kerül sor az utólagos regisztrációra, de erre csak a Hallgatói Központban dolgozó tanulmányi ügyintéző segédletével lesz lehetősége az utólagos besorolással felvételt nyert személynek.

- A *Nemzeti Közszolgálati Egyetemen* a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (TVSZ) általában rendelkezik az utólagos regisztrációs lehetőségtől, nem kifejezetten a felvételi eljáráshoz illetve annak jogorvoslati szakához kötötten. A dékán, illetve a karhoz nem tartozó intézet által gondozott képzések tekintetében az intézet igazgatója az ügy érdemében határozattal dönt a regisztrációs időszakon túli beiratkozással, bejelentkezéssel kapcsolatos ügyekben.²⁷ Egyes kérelmek beadásának határideje: a regisztrációs időszakon túli beiratkozás, bejelentkezés a szorgalmi időszak kezdetétől számított egy hónapon belül.²⁸

E szabály igazodik a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelethez,²⁹ melyet egészen mostanáig a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény végrehajtása tekintetében is alkalmazni kellett. A hallgató – a felsőoktatási intézmény szabályzatában meghatározott esetben – az Nftv. 40. § (3) bekezdése szerinti bejelentését a képzési időszak megkezdését követő egy hónapon belül visszavonhatja. Amennyiben a hallgató ezen időpontig nem kéri tanulmányainak szünetelését az adott félév aktív félévnek minősül akkor is, ha a hallgató nem vesz részt a foglalkozáson és nem tesz eleget egyetlen tanterv tanulmányi követelményeinek sem. Amennyiben a hallgató tanulmányait szünetelteti, az adott féléve passzív félévnek minősül.³⁰

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet e tekintetben még szigorúbban rendelkezik: az Nftv. 45. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével a hallgató – a felsőoktatási intézmény szabályzatában meghatározottak alapján – az Nftv. 42. § (5) bekezdése szerinti bejelentkezését a félév megkezdését követő egy hónapon belül, de legkésőbb október 14-ig, illetve március 14-ig visszavonhatja, vagy a beiratkozást követően ugyanezen időpontokig kérheti a tanulmányai szüneteltetését.

²⁷ Lásd a TVSZ 5. § (1) bekezdése.

²⁸ Lásd a TVSZ 3. számú melléklet (3) bekezdés s) pontja.

²⁹ Hatályon kívül 2015. augusztus 15-ei.

³⁰ Lásd a Vhr. 24. § (1) bekezdése.

Ha a beiratkozást vagy a bejelentkezést követően a hallgató ezen időpontokig nem kéri tanulmányainak szünetelését, az adott félév aktív félévnek minősül és a magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzés feltételeinek vállalásából következő vagy a képzési szerződésben foglalt kötelezettségeket keletkeztet a tanulmányi kötelezettségei teljesítésére tekintet nélkül. Ha a hallgató tanulmányait szünetelteti, vagy nem jelentkezik be és ez nem eredményezi a hallgatói jogviszony megszűnését, az adott félévet passzív félévként kell nyilvántartani.³¹

A fenti szabályok jelentősége a FIR-be történő statisztikai adatszolgáltatás és annak végső határideje. A jogszabályban meghatározott időpontot (a képzési időszak megkezdését követő egy hónap, október 14. és március 14.) követően nem változtatható a hallgató státusza (aktív, passzív). Azaz amennyiben a felsőoktatási intézmény ezen időpontot követően meg is engedi a beiratkozást, a hallgatói jogviszony létrehozását, aktív hallgatói státuszt nem tud létrehozni.

- A *Nyíregyházi Főiskolán* a regisztrációs héten kívüli tantárgyfelvétel szabályait az intézmény Tanulmányi és Vizsgaszabályzata rögzíti. Eszerint: „*A tantárgyfelvétel regisztrációs héten történik. A hallgató NEPTUN-ban benyújtott elektronikus kérelmére a Tanulmányi Bizottság engedélyezheti tantárgyfelvételt a szorgalmi időszak második hetének végéig, szülés, baleset, betegség vagy más váratlan ok miatt, melyek önhibáján kívül akadályozzák a hallgatót a jogviszonyból eredő kötelezettségek teljesítésében.*” A beiratkozás szabályait ugyanez a dokumentum határozza meg, időpont vagy időtartam megjelenése nélkül.
- A *Nyugat-magyarországi Egyetem* valamennyi pótfelvételi eljárással felvételt nyert hallgatónak biztosítja az utólagos regisztráció, a beiratkozás lehetőségét. Nappali és levelező tagozaton ez a regisztrációs időszak és a megkezdett szorgalmi időszak első két hete.
- A *Pannon Egyetem* az utólagos regisztrációt illetve beiratkozást indokolt esetben kérésre engedélyezi, az októl függően maximum október 1-ig illetve március 1-ig.
- A *Pázmány Péter Katolikus Egyetem* az utólagos beiratkozás lehetőségét bármely felvételi eljárást követően biztosítja, automatikusan a szorgalmi időszak első hetének végéig, utána egyéni körülményekre tekintettel a Tanulmányi Bizottsághoz benyújtott kérelem alapján.
- A *Pécsi Tudományegyetemen* a TVSZ 38. § (3) bekezdése tartalmazza az utólagos beiratkozás lehetőségét, mely rendelkezés alapján kivételes esetben a hallgató a Kari Tanulmányi Bizottságtól kérelmezheti utólagos beiratkozás és bejelentkezés engedélyezését, legkésőbb a félév harmadik hetének végéig.
- A *Szegedi Tudományegyetem* biztosítja az utólagos beiratkozás lehetőségét, figyelembe véve az Nftv. 39. § (7) pontját, amely szerint „*a felvételt nyert jelentkező abban a félévben létesíthet hallgatói jogviszonyt, amelyre a felvételi eljárás során felvételt nyert.*” Továbbá a beiratkozást követően a hallgató státusza lehet, hogy az adott félévben már csak passzív lehet, tekintettel a FIR nyilvántartás előírásaira, amelyeket a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. Korm. rendelet 51. §-a szabályoz: „*Az Nftv. 45. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével a hallgató - a felsőoktatási intézmény szabályzatában meghatározottak alapján - az Nftv. 42. § (5) bekezdése szerinti bejelentkezését a félév megkezdését követő egy hónapon belül, de legkésőbb október 14-ig, illetve március 14-ig visszavonhatja, vagy a beiratkozást követően ugyanezen időpontokig kérheti a tanulmányai szüneteltetését.*”

³¹ Lásd a Vhr. 51. § (1) bekezdése.

Ha a beiratkozást vagy a bejelentkezést követően a hallgató ezen időpontokig nem kéri tanulmányainak szünetelését, az adott félév aktív félévnek minősül és a magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzés feltételeinek vállalásából következő vagy a képzési szerződésben foglalt kötelezettségeket keletkeztet a tanulmányi kötelezettségei teljesítésére tekintet nélkül. Ha a hallgató tanulmányait szünetelteti, vagy nem jelentkezik be és ez nem eredményezi a hallgatói jogviszony megszűnését, az adott félévet passzív félévként kell nyilvántartani.

- *A Szent István Egyetem* valamennyi kara biztosítja az utólagos regisztráció lehetőségét. Amennyiben igazoltan, önhibáján kívüli okok miatt nem tud beiratkozni a hallgató, abban az esetben külön eljárási díj nélkül regisztrálhatnak. A legvégső határidő október 15., illetve március 15., a statisztikai létszámjelentés napja. Amennyiben valaki ezen időszakon túl kapná meg a jogorvoslati határozatot, az Nftv. 45. § (2) bekezdés b. pontja alapján³² kérelmére passzív félévre veszik fel.
- *A Széchenyi István Egyetemen* biztosított az utólagos regisztráció, melyre a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat ad lehetőséget. A szabályoknak megfelelően a szorgalmi időszak első hetének végéig van lehetőség az utólagos regisztrációra. Kivételt képez ez alól a jogorvoslat, mely estén a hallgató külön eljárásban részesül, az illetékes szak ügyintézője fogadja, egy előre egyeztetett időpontban.
- *A Szolnoki Főiskola* biztosítja az utólagos regisztrációt, kérelemre, külön eljárás keretében. A pótfelvételizőkre külön figyelmet fordít a Tanulmányi és Oktatásszervezési Központ. A beiratkozás is lehetséges később, a végső határidő a féléves OSAP statisztika határnapja előtti nap: október 14. és március 14.

II.5.3. Mely belső intézményi dokumentum, szabályzat rögzíti az utólagos regisztrációra vonatkozó szabályokat?

- *A Budapesti Corvinus Egyetem* rektora tájékoztatott, hogy az egyetem mindenkor hatályos III. Hallgatói Követelményrendszer III/1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzata (a továbbiakban: BCE TVSZ) határozza meg az utólagos regisztráció kérdéskörével kapcsolatos eljárási szabályokat, így többek között a tanév, illetve a félévek konkrét időbeosztásának - benne a félévenkénti regisztrációs időszakok - elfogadását, a beiratkozással, bejelentkezéssel kapcsolatos eljárásrendeket. A BCE TVSZ 15. § (2) bekezdése alapján a tanév időbeosztását a Szenátus hagyja jóvá. Ugyanakkor a félévek konkrét időbeosztását az illetékes kar kari tanácsa fogadja el a kari hallgatói önkormányzat egyetértésével, és az oktatásban együttműködő karok a tanév időbeosztásáról egyeztetni kötelesek. A beiratkozással, félévenkénti bejelentkezéssel kapcsolatos szabályokat a BCE TVSZ 16. §-a szabályozza.
- *A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen* a tanévek időbeosztását rektori utasítások szabályozzák. A rektor utalt ezek elérhetőségére.³³ Ugyanígy a tanulmányi időszakok kapcsán is utalt a BME Tanulmányi és Vizsgaszabályzatára, illetve a Tanulmányi ügyrendre,³⁴ melyek letölthetőek a hivatal honlapjáról.³⁵
- *A Debreceni Egyetemen* az utólagos regisztrációra vonatkozó rendelkezéseket az intézmény Tanulmányi és Vizsgaszabályzata tartalmazza.

³² Az Nftv. 45. § (2) bekezdése alapján az intézmény a hallgató kérelmére engedélyezheti a hallgatói jogviszony szünetelését b) az intézményi szabályzat erre vonatkozó megengedő rendelkezése hiányában az első félév teljesítése előtt is feltéve, hogy a hallgató a hallgatói jogviszonyból eredő kötelezettségeinek szülés, továbbá baleset, betegség vagy más váratlan ok miatt, önhibáján kívül nem tud eleget tenni.

³³ Lásd: http://www.kth.bme.hu/hivatal/hirdetmenvek/tanevek_idobeosztasa

³⁴ Lásd: 12/2013. (VI.24.) számú Rektori Utasítás

³⁵ Lásd: <http://www.kth.bme.hu/hivatal/szabalyzatok>

- A *Dunaújvárosi Főiskola* Tanulmányi- és Vizsgaszabályzata tartalmazza a hallgatói jogviszony keletkezését. Mivel nem volt még ilyen jellegű probléma az intézményben, ezért a szabályzataik nem térnek ki külön az utólagos beiratkozásra. Egyedi esetekben az Oktatási és általános rektorhelyettes határozza meg az eljárás módját és feltételét.
- Az *Eötvös Loránd Tudományegyetemen* szabályzatban rögzített gyakorlat nincsen az utólagos regisztrációra vonatkozóan.
- Az *Eszterházy Károly Főiskola* a regisztrációs időszakot az oktatási naptárban, a tanegység felvételre vonatkozó szabályzatokat a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban rögzíti.
- A *Kaposvári Egyetemen* az utólagos regisztrációra, tárgyfelvételre vonatkozó szabályokat a Szervezeti és Működési Szabályzat III. kötete biztosítja, azonban a fellebbezéssel felvételt nyert hallgatók beiratkozását prioritásként kezelik, a Térítési és Juttatási Szabályzat szerinti késedelmi díjak megfizetésétől esetükben eltekintenek.
- A *Kecskeméti Főiskolán* az utólagos regisztráció szabályzatban való tételes rögzítése nem történt meg, mivel ezen probléma volumene a meglévő hallgatói jogok gyakorlásának és köteleességek teljesítésének rendje alapján megnyugtató módon kezelhető volt.
- A *Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen* az utólagos regisztrációra vonatkozó szabályokat a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 15. § (5) bekezdése tartalmazza.
- A *Miskolci Egyetemen* az SzMSz III. kötet HKR 37. § (5) bekezdése szabályozza az utólagos regisztráció lehetőségét.
- A *Nemzeti Közszolgálati Egyetemen* az intézmény Tanulmányi és Vizsgaszabályzata tartalmazza az utólagos beiratkozásra vonatkozó szabályokat.³⁶
- A *Nyíregyházi Főiskolán* a Tanulmányi- és Vizsgaszabályzat a 2012/2013-as tanévtől (a Szervezeti és működési szabályzat 3/B. számú melléklet 5. § 7. pontja) szabályozza az utólagos regisztrációt.
- A *Nyugat-magyarországi Egyetem* az utólagos regisztráció nincs belső intézményi szabályzatban rögzítve. Elfogadott gyakorlat, hogy a pótfelvételi eljárás során, valamint jogorvoslati kérelemmel felvételt nyert hallgatót a határozat alapján a képzést folytató kar regisztrálja.
- A *Pannon Egyetemen* az utólagos regisztrációra szabály nincs, az egyes kérésektől függően azt az oktatási igazgató engedélyezi. Aktív félévre október 1. illetve március 1. után nem engedélyezik a beiratkozást, de passzív félévre igen.
- A *Pázmány Péter Katolikus Egyetemen* az utólagos bejelentkezésre vonatkozó szabályokat a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat rögzíti.
- A *Pécsi Tudományegyetemen* a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat tartalmazza az utólagos beiratkozásra vonatkozó szabályokat.
- A *Szegedi Tudományegyetemen* nincs külön szabályzat az utólagos regisztráció kezelésére, tekintettel arra, hogy az intézmény célja, hogy a hallgatók a beiratkozást és a bejelentkezést az erre kijelölt időszakban szabályosan hajtsák végre, arra a FIR nyilvántartás előírásaira figyelemmel kerülhet sor.
- A *Szent István Egyetemen* a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 19. § (4) pontja rendelkezik az utólagos regisztrációra vonatkozó szabályokról. A beiratkozást a hallgató előzetesen indokolt kérelmére az oktatásért felelős dékán-helyettes későbbi időpontra engedélyezheti. A kérelemhez csatolni kell annak indokát tanúsító igazolásokat, illetve a nyilatkozatot. A kérelem teljesítése a jogszabályi keretek között feltételekhez köthető.

³⁶ Lásd TVSZ 5.§ (1) bekezdése, TVSZ 3. számú melléklet (3) bekezdése.

- A *Széchenyi István Egyetem* Tanulmányi és Vizsga Szabályzatának 34. § (2) bekezdése szerint a tanévi időbeosztás tartalmazza a beiratkozás és az egyes oktatási félévekre történő bejelentkezés kezdetét és végső határidejét. Továbbá a Tanulmányi és Vizsga Szabályzat 43. § (1) bekezdése szerint, ha a hallgató a bejelentkezési kötelezettségét elmulasztja, akkor azt legkésőbb a szorgalmi időszak első hetének végéig a Hallgatói Információs Rendszerben benyújtott kérvény útján pótolhatja. Az itt említett határidő elmulasztása esetén úgy kell tekinteni, hogy az adott félévben a hallgató a hallgatói jogviszonyát szüneteltetni kívánja. A nappali tagozatos hallgató ugyancsak a szorgalmi időszak első hetének végéig, a nem nappali tagozatos hallgató a szorgalmi időszak harmadik hetének végéig a Hallgatói Információs Rendszerben benyújtott kérvény útján módosíthatja egyéni tanrendjét.
- A *Szolnoki Főiskolán* a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 6.§-a tartalmazza a regisztráció szabályait, a késedelem miatti különjárási díjakról a térítési és juttatási szabályzat rendelkezik.

II.5.4. Volt-e olyan felvételiző, akinek a besorolási döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelmének másodfokon helyt adott az emberi erőforrásokért felelős minisztere, az intézménybe ugyanakkor már nem tudott beiratkozni?

- A *Budapesti Corvinus Egyetemen* az Nftv. 41/G. §-ának 2014. január 1-jétől történő hatályba lépése óta lezajlott felvételi eljárások – 2014. évi keresztféléves felsőoktatási felvételi eljárás (2014K), 2014. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás (2014A), 2014. évi felsőoktatási pótfelvételi eljárás (2014P), 2015. évi keresztféléves felsőoktatási felvételi eljárás (2015K) során – olyan jelentkező nem volt, aki nem tudott beiratkozni. Ugyanakkor a legutóbbi, 2015. évi keresztféléves felsőoktatási felvételi eljárásban egy jelentkező a BCE-GTK pénzügy MNA képzésre fellebbezéssel nyert besorolást állami ösztöndíjas képzésre, a Gazdálkodástudományi Kar beiratkoztatta a 2014/2015. tanév 2. (tavaszi félévére), de a hallgató – tekintettel arra, hogy a pozitív besorolási döntés 2015. április második felében jutott tudomására, amikor az adott, 2014/2015. tanév 2. (tavaszi) félévben a szorgalmi időszakból mindössze 2 hét volt hátra - 2015. április 23-án kérelmezte a félév passzivalását és tanulmányait a 2015/2016. tanév 1. félévében 2015 szeptemberében kezdi meg.
- A *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen* a 2014/2015. tanév első félévben összesen 19 fő került jogorvoslattal a BME-re. Közülük 17 fő aktív hallgatóként folytatta a tanulmányait a félévben. Egy fő már a beiratkozását követően úgy nyilatkozott, hogy passzív félévvel kezdené meg a tanulmányait, egy fő viszont aktív félévre jelentkezett be, de később úgy látta, a késedelem miatt már nem tudná eredményesen befejezni a félévet, így utólagos passzív félévet kért, amit a Kari Tanulmányi Bizottság el is fogadott. A rektor hangsúlyozta, hogy a felvételi vonalhúzás és a félév kezdete közti idő különösen a pótfelvételi és a keresztféléves felvételi esetén nagyon rövid. Ezen változtatni nem lehet könnyen, hiszen a pótfelvételi, illetve a keresztféléves felvételi esetén a vonalhúzás korábbi időpontra áthelyezése sokkal több jelentkezőnek okozna áthidalhatatlan nehézséget. A rendelkezésre álló rövid idő miatt azonban a fellebbezés kezelése nem történhet meg a félév kezdetéig, így amikor a fellebbezés sikeressége ismertté válik, akkor az így felvételre kerülő jelentkező több hét lemaradást kellene, hogy bepótoljon, ami nagyon nehezen tehető meg.
- A *Debreceni Egyetemen* nem fordult elő, hogy a felvettek nem tudtak beiratkozni arra a szakra, amelyre felvételt nyertek. A karok képviselői az – esetlegesen a jogorvoslati eljárás időtartamából adódó – időmúlást méltányosan kezelik, támogatják a felvettek beiratkozását, tanulmányaik megkezdését.

Azonban az előfordulhat, hogy az eredményes jogorvoslati döntést követően később jelentkező hallgató úgy határoz, hogy passzív félévre jelentkezik be, mert a szemeszter előrehaladása miatt már nem tud a képzésbe eredményesen bekapcsolódni.

- *A Dunaiújvárosi Főiskola* nem utasított el eddig egy érvényes felvétellel rendelkező hallgatót sem, minden hallgató esetét tudta kezelni a Tanulmányi Hivatal.
- *Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem* rektora hangsúlyozta, hogy a hatályos jogszabályi rendelkezéseken belül megfelelően biztosítja az intézmény a rendes úton felvételt nyert személyek beiratkozását, azoknak a helyzetét, akik pedig jogorvoslat útján nyertek felvételt egyedi úton kezeli az intézmény.
- *Az Eszterházy Károly Főiskola* rektorának állítása szerint ilyen eset még nem fordult elő intézményükben.
- *A Kaposvári Egyetemen* a kapott tájékoztatás szerint jellemzően egy felvételi eljárás időtartama alatt 3-5 fő kérelmét bírálják el kedvezően. Tudomásuk szerint nem volt olyan jelentkező, aki a fellebbezést követően pozitív döntés esetén intézménybe nem tudott volna beiratkozni. A fellebbező hallgatókkal folyamatosan kapcsolatban állnak, akinek kedve van és meg tudja oldani, az eljárás alatt is látogathatja az Egyetemet.
- *A Kecskeméti Főiskola* a beiratkozást ilyen esetben engedélyezte, de mivel az az októberi statisztikai határnap után történt, így a hallgatónak a passzív félév kérelem benyújtását javasolták.
- *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen* nem volt olyan jelentkező személy, akinek a besorolási döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelmének másodfokon helyt adott az emberi erőforrásokért felelős minisztere, és nem tudott beiratkozni az intézménybe.
- *A Miskolci Egyetem* a 2013-as általános felvételi eljárástól kezdve visszakereste a jogorvoslati ügyeket, melyek alapján két hallgató kivételével, akik saját döntésük alapján végül nem iratkoztak be intézménybe, minden beiratkozni szándékozó hallgató beiratkozása sikeresen megtörtént az utólagos regisztráció folytán.
- *A Nemzeti Közszerződési Egyetem* nappali munkarendben folytatott, a katonai és a rendészeti felsőoktatás területére tartozó, támogatott alapképzéseinek többsége alapkiképzéssel kezdődik általában augusztus hónap második felében. Ez egyrészt magyarázat a regisztrációs időszak korai kezdetére, másrészt az alapkiképzés, mint specialitás befolyásolja az utólagos beiratkozást, az érintett tanulmányi félévben az aktív hallgatói státusz kialakítását. Mindez fokozott fizikai és szellemi megterheléssel járó időszak, amely során olyan gyakorlati ismeretátadás és személyiségformálás történik, ami miatt mindez később nem pótolható. Az alapkiképzés tantárgyainak tanórái a fenti időszak alatt levezetésre kerülnek, későbbi pótlásukra nincs mód.

A Rendészettudományi Kar például a jogorvoslattal érintett jelentkezők kapcsán a következő gyakorlatot alakította ki; amennyiben a jogorvoslat folytán a besorolási döntés az alapkiképzés elején beérkezik, és a kiképzés még nem ért el a lövészeti gyakorlati felkészítésig, akkor a felvett jelentkező beiratkozhat és az adott tanévben megkezdheti tanulmányait. Ha a jelentkező jogorvoslat folytán történő besorolása később történik, beiratkozhat, létrehozhatja a hallgatói jogviszonyt, de tanulmányait csak a következő tanév alapkiképzésén kezdheti meg, az adott tanévet passzívként tartja nyilván az Egyetem. A Rendészettudományi Karon voltak olyan jelentkezők, akiket a besorolási döntés elleni jogorvoslat eredményeként hozott döntés érintett. A fellebbezés nyomán ezen esetekben maga az Oktatási Hivatal módosította döntését, nem terjesztette fel a fellebbezést a miniszter részére. Volt, aki alapkiképzéssel együtt nem járó képzésre jelentkezett, így beiratkozásának és tanulmányai megkezdésének nem volt akadálya, és volt olyan jelentkező, aki már nem tudott a megkezdődött alapkiképzésbe bekapcsolódni, így hallgatói jogviszonyát létrehozhatta ugyan, de passzív státuszra került.

Előfordult olyan jelentkező is, akinek biztosította az Egyetem a beiratkozási lehetőséget, de mégsem élt vele. Arra is volt példa, hogy a jelentkezőre nézve pozitív jogorvoslati döntés ellenére a hallgatói jogviszonyt mégsem lehetett létrehozni, mert a jelentkező a kifogástalan életvitel ellenőrzésén nem felelt meg.

A Közigazgatás-tudományi Karon is voltak olyan jelentkezők, akiket a besorolási döntés elleni jogorvoslat eredményeként hozott döntés érintett, a fellebbezés nyomán ezen esetekben szintén maga az Oktatási Hivatal módosította döntését, nem terjesztette fel a fellebbezést a miniszter részére. Mivel az új besorolási döntés meghozatalára a statisztikai adatszolgáltatás határidejét megelőzően került sor, az aktív státuszú hallgatói jogviszonyt az Egyetem létre tudta hozni.

- A *Nyíregyházi Főiskola* esetében 2012-től kezdődően az emberi erőforrásokért felelős miniszter 35 esetben bírálta el pozitívan a jogorvoslati kérelmeket. Négy olyan eset volt, amikor a hallgató a számára pozitív döntés ellenére nem iratkozott be. Valószínűsíthető, hogy saját akaratukból döntöttek így, mert azonos, közeli időpontban született felvételi határozattal más hallgatók beiratkoztak.
- A *Nyugat-Magyarországi Egyetemen* a pótfelvétellel vagy jogorvoslati kérelemmel bejutott hallgató minden esetben beiratkozhatott a regisztrációs időszak lejártja után is, az egyetem az utólagos beiratkozás elé nem emelt akadályt.
- A *Pannon Egyetemen* nem volt olyan személy, aki ne tudott volna beiratkozni, de néhány esetben a kései jogorvoslati döntés miatt – a hallgatóval megállapodva – csak passzív félévre fogadták el a beiratkozást. Levelező tagozaton nagy probléma a későbbi beiratkozás, mert a tömbösítés miatt október közepére bizonyos tárgyak óráit már megtartják. Ilyenkor a passzív félévre iratkozással, a felvételi eredmény megtartásával a tanulmányok későbbi megkezdését szokta az intézmény javasolni.
- A *Pázmány Péter Katolikus Egyetemen* eddig csak első fokon helyt kapott jogorvoslati kérelmes jelentkező volt. Olyan jogorvoslattal felvett hallgató volt már, aki saját maga kérte, hogy passzív félévvel kezdhesen a késői beiratkozási dátum miatt, de eddig minden jogorvoslattal felvett hallgató be tudott iratkozni a statisztikai határidőig. A rektor kifejtette, hogy az intézmény fokozottan ügyel a jogszerűsége, így ha egy felvételizőről a másodfokú eljárásban állapítaná meg a döntéshozó, hogy felvételt nyert, úgy a döntés időpontjától függetlenül törekednének az eredeti állapot helyreállítására, vagyis a felvételiző olyan helyzetbe hozására, hogy ne érje őt hátrány az alapeljárásban felvételt nyert hallgatókkal szemben. Így lehetőséget kaphat az utólagos bejelentkezésre, és tárgyfelveletre is, illetve amennyiben saját maga gondolná úgy, hogy már késő a féléves oktatásba eredményesen bekapcsolódni, úgy – természetesen saját kérésére – engedélyt kaphat a beiratkozást követő első félév passziválására is. Ez a jogorvoslati eljárás természetéből egyértelműen levezethető kötelezettség, függetlenül az általános határidőktől, hiszen a késelem ebben az esetben nem a felvételiző hibájából vagy érdekkörében felmerült okból következik be, hanem egy jogorvoslati eljárásból fakadóan, így emiatt utóbb nem is érheti hátrány.
- A *Pécsi Tudományegyetem* ilyen esetekben mindig biztosítja a beiratkozás lehetőségét akkor is, ha a regisztrációs időszak egyébként már véget ért, ezért nem volt olyan, aki jogorvoslati kérelme kézhezvételét követően ne tudott volna beiratkozni.
- A *Szegedi Tudományegyetemen* beiratkozni nem tudó személy nem volt. A jogorvoslat útján felvételt nyert hallgatók számát, az ebből beiratkozottak létszámát az oktatási igazgató – karok szerinti bontásban – külön megküldte Hivatalom számára.³⁷

³⁷A 2014-ben az általános, kereszféléves illetve pótfelvételi eljárásokban az alábbiak szerint alakult:

- ÁJTK 4 fő, valamennyi beiratkozott 2014.08.26 és 2014.09.08 között.
- ÁOK 1 fő, beiratkozott 2014.09.08-án.

- A *Szent István Egyetemen* tudomásuk szerint nem volt olyan jelentkező, aki a jogorvoslati kérelmének pozitív elbírálását követően ne tudott volna beiratkozni.
- A *Széchenyi István Egyetemen* olyan eset fordult elő, amikor a jogorvoslat jóval félév kezdést követően érkezett meg, továbbá a hallgató sem jelentkezett időben, így a folyamat lefolytatásakor már nem volt javallott a félév megkezdése, ezért a hallgató passzív státuszban kezdte meg tanulmányait.
- A *Szolnoki Főiskolánál* 2011-ben 5 fő jogorvoslati kérelmét bírálták el pozitívan, mindannyian beiratkoztak. 2012-ben 1 fő jogorvoslati kérelme zárult felvétellel, de a felvételt nyert az önköltséges képzésre nem iratkozott be.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetben

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján hatóság az a közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – amely állami vagy önkormányzati feladatot lát el, illetve e feladat ellátásában közreműködik. Az Nftv. 1. §-a értelmében a törvény célja a felsőoktatás színvonalának emeléséhez, a versenyképes tudás átadásához és megszerzéséhez szükséges feltételrendszer megteremtése, az Alaptörvényben meghatározott keretek között a nemzeti felsőoktatási intézményrendszer működésének biztosítása. Az Nftv. 2. § (2) bekezdése értelmében a *felsőoktatás rendszerének működtetése az állam*, a felsőoktatási intézmény működtetése a *fenntartó* feladata. Az Nftv. 4. § (4) bekezdése pedig rögzíti, hogy az állam nevében a fenntartói jogokat – ha törvény másként nem rendelkezik – *az oktatásért felelős* miniszter gyakorolja. A fentiek alapján a jelentésben vizsgált kérdés tekintetében az ombudsman vizsgálati jogosultsága az érintett felsőoktatási intézmények gyakorlata tekintetében – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – fennáll.

A vizsgálati keretekkel kapcsolatban rögzíthető, hogy az ombudsman számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabályok hiányosságaival, tartalmi hibáival összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A *preventív alapjogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat* alapján a biztos mandátuma keretei között marad akkor, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálatához nélkülözhetetlen módon, éppen a konkrét alapjogsérelmek és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozás egyes elemeit, feltérképezi és jelzi a jogalkotásért felelős szervek irányába a felmerülő aggályokat.

-
- BTK 14 fő, valamennyi beiratkozott 2014.08.26 és 2014.09.15 között.
 - ETSZK 1 fő, beiratkozott 2014.09.26-án.
 - GTK 4 fő, amelyből 3 fő beiratkozott 2014. 08.26-án, egy fő nem iratkozott be.
 - GYTK 2 fő, mindkettő beiratkozott 2014.09.08-ig.
 - JGYPK 11 fő, valamennyi beiratkozott 2014.08.26 és 2014.09.19 között, egy fő tanulmányait nem kezdte el, passzív státuszt kapott.
 - MK 2 fő, beiratkozott 2014.09.15 és 2014.09.18-án.
 - TTIK 3 fő, a keresztféléves eljárásban valamennyi beiratkozott 2014.02.17-ig; 16 fő az általános felvételi eljárásban, közülük 2 fő nem iratkozott be, a többiek beiratkoztak 2014.09.05 és 2014.10.08 között, közülük 3 fő passzív félét kért.
 - 2015-ös keresztféléves eljárásban egy fő nyert felvételt jogorvoslat útján, beiratkozott 2015.03.07-én.

Indokolt rámutatni, hogy az Ajbt. 1. § (2) bekezdésének a) pontja alapján *az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére, a felsőoktatásba jelentkezők jelentős része 18 év alatti vagy 18 éves kort éppen betöltő fiatal felnőtt.*

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érvelést mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdéseiben, az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének, 57. § (1) és (5) bekezdésének, 67. § (1) bekezdésének, valamint az Alkotmány 70/F. § (1)-(2) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, a gyermekek jogainak védelme, a jogorvoslathoz való jog, valamint a hozzáférhető felsőoktatáshoz való jog tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán annyi változást érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírósági gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő.

Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. Az irányadó alkotmánybírósági tézis szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott *korlátok között* fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a *kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tartalmazza, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok – ide értve a közszolgáltatást végző szerveket – részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék, illetve a törvényben meghatározottak szerint indokolják. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az Alkotmánybíróság számos esetben elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy az alanyi jogok érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos követelményéből erednek, de szoros kapcsolatban állnak a jogegyenlőséggel, törvény előtti egyenlőséggel is. A megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban ugyanis a jogbiztonság az, ami sérelmet szenved. A tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. Olyan jogalkalmazói eljárást foglal magában, amely a materiális jogállam értékrendjének megfelelően, a demokratikus alkotmányfejlődés során kikristályosodott alapelvek és szabályok alapján zajlik.

3. Az Alaptörvény XI. cikk (1) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak *joga van a művelődéshez*. E cikk (2) bekezdése szerint Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

Az Alkotmánybíróság már 1995-ben felhívta arra a figyelmet, hogy a művelődéshez (oktatáshoz) való jog akkor valósul meg a felsőfokú oktatásban, ha az *mindenki számára képességei alapján hozzáférhető*, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatást kapnak. Az államnak a felsőoktatással kapcsolatos alkotmányos feladata, hogy a tanuláshoz való jog objektív, személyi és tárgyi előfeltételeit megteremtse és azok fejlesztésével e jogot igénye szerint bármely, a felsőfokú oktatásban való részvétel szempontjából megfelelő képességekkel rendelkező polgár számára biztosítsa.

Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy *a munka és a foglalkozás megválasztásának szabadsága szoros összefüggésben van a művelődéshez való joggal*, hiszen az egyre bonyolultabbá váló társadalmi munkamegosztás a munka és a foglalkozás végzésének előfeltételül egyre gyakrabban szab meghatározott képzettséget. Megvalósítását tekintve ugyanakkor e két alapvető jog azonban eltér egymástól. A munkához és a foglalkozáshoz való jog az alapvetően nem állami foglalkoztatásra épülő társadalomban negatív tartalommal érvényesül: nem lehet alkotmányellenes korlátja. A felsőoktatásban ezzel szemben az állam jelenleg is jelentős túlsúllyal rendelkezik, így *a művelődéshez való jogot közvetlenül, a felsőoktatás területén az általa fenntartott oktatási intézményekbe való bejutás lehetőségének biztosításával, pozitív módon valósíthatja meg.*

Az Alkotmánybíróság szerint az emberi méltóság általános személyiségi jogként is felfogható, *a személyiség szabad kibontakozását lehetővé tevő, nevesített jog* a megfelelő képességű magyar állampolgárokat felsőoktatási intézményben felsőfokú tanulmányok folytatására jogosítja. Az államnak a felsőoktatással kapcsolatos alkotmányos feladata, hogy a tanuláshoz való jog objektív, személyi és tárgyi előfeltételeit megteremtse és azok fejlesztésével e jogot igénye szerint bármely, a felsőfokú oktatásban való részvétel szempontjából megfelelő képességekkel rendelkező polgár számára biztosítsa.

4. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti.* A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteleességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) 4. cikke, amely szerint a részes államok meghoznak minden olyan törvényhozási, közigazgatási vagy egyéb intézkedést, amelyek az Egyezményben elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek. Ha gazdasági, szociális és kulturális jogokról van szó, ezen intézkedéseket a rendelkezésükre álló erőforrások határai között és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében hozzák meg. Az Egyezmény 28. cikk 1. c. pontja alapján a részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából minden arra alkalmas eszközzel biztosítják, hogy bárki képességeitől függően bejuthasson a felsőoktatásba.

5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint *a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében, a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége.* A jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis az is szükséges, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazzon a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslathoz való jognak az Alaptörvényben való garantálása a rendes jogorvoslatra vonatkozik.

A jogorvoslathoz való alapvető jog lényeges tartalma kiterjed a jogorvoslati lehetőségről vagy annak hiányáról való tájékoztatásra is. A tájékoztatási kötelezettséget az egyes eljárási kódexek is kiemelik, mintegy hangsúlyozva, hogy a jogorvoslatról való tájékoztatás nem múlhat az egyes hatóságok mérlegelésén, belátásán. Több esetben rámutattam már arra, hogy a közigazgatási eljárásokon kívül eső eljárásokban is eleget kell tenni a jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatásnak. *A jogorvoslati lehetőség biztosítása tehát nem pusztán formai (jogszabály biztosítja vagy kizárja), hanem tartalmi (ténylegesen biztosítva volt-e) kérdés.*

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. Az előzmények

A korábbi vizsgálati tapasztalatok, így az AJB-7670/2013. számú, AJB-7348/2013. számú, illetve az AJB-6790/2013. számú ügyekben folytatott vizsgálatok is azt vetítették előre, hogy *problémát jelent az, hogy a felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának – egyébiránt jogszabály szerinti határidőben történő – befejezése olyan időpontra esik, amikor a felsőoktatási intézményekben a beiratkozás és a tárgyfelvétel időszaka már lezajlott.* Az eljárási határidők be nem tartása pedig hasonlóan aggályos helyzethez vezet. A felsőoktatási intézmények számára ugyanis nincsen jogszabályi előírás az utólagos beiratkozásra és a tárgyfelvételre vonatkozóan, az eljárást az intézmények belső szabályzatai rendezik. A hivatkozott jelentések arra is rámutattak, hogy az intézményekben – ha biztosítják – az utólagos regisztráció és a tárgyfelvétel időszaka sok esetben szeptember végéig, legfeljebb október első két hetében lezárul. E helyzet aggályosnak minősül, hiszen hiába végződik számukra eredményesen a jogorvoslati eljárás, előállhat az a helyzet, hogy az érintettek a választott felsőoktatási intézményben mégsem kezdenek meg tanulmányaikat az adott tanévben.

2. A felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának elemzése

Az Nftv. 41/G.-41/H. §-ai szabályozzák a felvételi eljárás jogorvoslati szakaszát. Az Nftv. vizsgálat megindulása idején hatályos rendelkezései, az Nftv. 41/G. § (1) bekezdése alapján a besorolási döntéssel szemben a jelentkező a közléstől számított tizenöt napon belül fellebbezéssel élhet. A jogorvoslati kérelem elbírálására a felügyeleti szerv jogosult. A jogorvoslati kérelmet a felsőoktatási információs rendszer működéséért felelős szervnek elektronikus úton kell benyújtani. Az Nftv. 41/G. § (2) bekezdése értelmében pedig a kérelmet harminc napon belül meg kell vizsgálni, szükség esetén meg kell kérni az érintett felsőoktatási intézmény állásfoglalását az abban foglaltakról.

Az Nftv. 41/G. § (3)-(4) bekezdése előírta, hogy ha a jogorvoslati kérelem alapján a felsőoktatási információs rendszer működéséért felelős szerv a besorolási döntését módosítja, kijavítja vagy kiegészíti, arról értesíti a jelentkezőt és az érintett felsőoktatási intézményt is. A módosító döntés ellen ugyanolyan jogorvoslatnak van helye, mint amilyen a módosított döntés ellen volt. Ha a felsőoktatási információs rendszer működéséért felelős szerv a jogorvoslati kérelemben foglaltakat megalapozatlannak tartja, a kérelmet és az állásfoglalását a szükséges dokumentumokkal együtt legkésőbb – a harminc napos vizsgálati határidőt követő – öt napon belül felterjeszti a felügyeleti szervnek.

Az Nftv. 41/H. § (1) bekezdése tartalmazta, hogy a jogorvoslat és döntés-felülvizsgálat során – a (2)-(4) bekezdésben foglaltak kivételével – a Ket. VII. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni. Az Nftv. 41/H. § (2) bekezdés rögzíti, hogy a másodfokú eljárásban az ügyintézési határidő 40 nap, amely egy alkalommal, legfeljebb 40 nappal meghosszabbítható. A határidő-hosszabbítás indokait a döntésben meg kell jelölni. A fellebbezésre nyitva álló határidőket az Nft. határozza meg azzal, hogy a Ket. VII. fejezetét alkalmazni kell az Nftv.-ben leírt eltérések figyelembevételével. A jogorvoslati kérelmek bírálatakor elsőfokon az Oktatási Hivatal jár el, másodfokon az Emberi Erőforrások Minisztériuma.

A besorolási döntés meghozatalára az Fkr. szab határidőt a keresztféléves felvételi eljárás esetén legkésőbb a képzés indítása szerinti év január 25-e, az általános eljárás esetén legkésőbb a képzés indítása szerinti év augusztus 5-e, a pótfelvételi eljárásban pedig legkésőbb a képzés indítása szerinti év augusztus 28-a. A kérelem benyújtására a besorolási döntés közzétételétől számított 15 nap áll a jelentkező rendelkezésére.

Az ismertetett szabályok alapján rekonstruálható a teljes folyamat időbelisége. Az általános felvételi eljárásban a jelentkező a besorolási döntés ellen a közzétételétől (augusztus 5-e) számított 15 napon belül nyújthat be fellebbezést, ennek alapján a jogorvoslati kérelmek a besorolási döntés közzétételét követően augusztus 20-ig érkeznek be. A jogorvoslati kérelmet a besorolási döntést meghozó Oktatási Hivatal megvizsgálja, amennyiben indokoltnak találja, akkor 30 napon belül a saját határozatát módosítja (szeptember 19-ig), amely ekkor még nem válik jogerőssé. E döntés ellen a jelentkező szintén jogorvoslattal élhet, szintén 15 napos határidővel (október 4-ig), amelyet szintén 30 napos ügyintézési határidővel bírál el az Oktatási Hivatal (november 3-ig). Ha nem tartja indokoltnak az Oktatási Hivatal határozata módosítását, akkor a 30 napos felülvizsgálati határidő leteltét követő 5 napon belül (szeptember 24-ig) az Emberi Erőforrások Minisztériumának felterjeszti azt elbírálásra. A fellebbezés elbírálásának határideje másodfokon 40 nap, mely indokolt esetben további 40 nappal meghosszabbítható, amelyből következően a másodfokú jogorvoslati döntés meghozatalának határideje az általános felvételi eljárásban november elejére esik (november 3-ig), még az eljárási határidő újabb 40 napos meghosszabbítása nélkül.

Vizsgálatom lefolytatása alatt azonban időközben – a szaktárcához intézett második megkeresésemet követően – az Országgyűlés 2016. január 1-jei hatállyal a közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2015. évi CLXXXVI. törvény 181. § (1) bekezdésével módosította a másodfokú eljárás határidejét. A módosítás a másodfokú eljárást lerövidítette, így a szaktárcának a 40 nappal szemben – 5 nappal rövidebb határidővel – 35 nap áll rendelkezésére a döntés meghozatalára, továbbá nincs lehetőség az eljárási határidő meghosszabbítására sem. Mindezekre figyelemmel a másodfokú eljárás – a fentiekben bemutatott 2016. január elsejét megelőző szabályok szerint számított dátum (november 3-a) helyett – legkésőbb október 29-ig zárulhat le.

A javaslat indokolása szerint: „*Annak ellenére, hogy a felsőoktatási felvételi eljárásra a Ket. hatálya nem terjed ki, ezen eljárásban is szükséges az eljárási határidők csökkentése a felvételizők érdekeinek figyelembevételével, miután a jelenlegi határidő (negyven nap, amely még negyven nappal meghosszabbítható) indokolatlanul hosszú. Megszüntetendő az ügyintézési határidő meghosszabbításának lehetősége, tekintettel arra, hogy a határidő-hosszabbítás a gyakorlatban nem a jogalkotó célja szerinti szerepet tölti be.*”

A törvénymódosítás álláspontom szerint szükséges volt, de nem tekinthető elégséges megoldásnak a jogalkotó által is felismert probléma kezelésére, ugyanis az 5 nappal rövidített ügyintézési határidő még önmagában nem orvosolja a sérelmes helyzetet. A szabályozás értelmében immár október 29-ig kerül sor a fellebbezési kérelmek másodfokú elbírálására, összevetve azonban a beiratkozásra, utólagos beiratkozásra vonatkozó intézményi gyakorlattal, a határidő még így is a fellebbezési kérelmet benyújtó hallgató évkezdésének ellehetetlenüléséhez vezethet.

3. A hallgató utólagos beiratkozásának lehetősége a felsőoktatási intézménybe

Az Nft. 42. § (4) bekezdése alapján, aki a felsőoktatási intézménybe felvételt vagy átvételt nyert, a felvételtől, átvételtől szóló döntés jogerőre emelkedését követően jogosult beiratkozással hallgatói jogviszonyt létesíteni. Míg a Nft. 42. § (5) bekezdése alapján a hallgatónak az intézményi szabályozásban meghatározottak szerint – a képzési időszak megkezdése előtt – be kell jelentkeznie az adott képzési időszakra.

A felsőoktatási intézmények válasza alapján általánosságban a hallgatók beiratkozása a szorgalmi időszakot megelőzően, augusztus utolsó napjaiban, szeptember első hetében biztosított. Bizonyos intézménynél lehetőség van a szorgalmi időszak megkezdését követő első héten való regisztrációra, két intézményben pedig ez szeptember 20-áig lehetséges.

Az utólagos regisztráció biztosításával kapcsolatos gyakorlatot is áttekintettem, amely alapján megállapítható, hogy a felsőoktatási intézmények általában biztosítják az utólagos beiratkozás lehetőségét, ugyanakkor többnyire erre csak külön eljárás keretében, néhány esetben külön térítési díj megfizetése mellett van lehetőség. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy ha a hallgató késsedelemmel iratkozik be, a felsőoktatási intézmények jelentős része javasolja az *aktív félév helyett a passzív félév létesítését*. Az intézmények eljárásuk alapjául az Nftv. 45. § (2) bekezdés b) pontjára hivatkoznak, miszerint *az intézmény a hallgató kérelmére engedélyezheti a hallgatói jogviszony szünetelését az intézményi szabályzat erre vonatkozó megengedő rendelkezése hiányában az első félév teljesítése előtt is, feltéve, hogy a hallgató a hallgatói jogviszonyból eredő kötelezettségeinek szülés, továbbá baleset, betegség vagy más váratlan ok miatt, önhibáján kívül nem tud eleget tenni*.

A válaszadók utaltak a Vhr. 51. §-ára, ami kimondja: *„az Nftv. 45. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével a hallgató – a felsőoktatási intézmény szabályzatában meghatározottak alapján – az Nftv. 42. § (5) bekezdése szerinti bejelentkezését a félév megkezdését követő egy hónapon belül, de legkésőbb október 14-ig, illetve március 14-ig visszavonhatja, vagy a beiratkozást követően ugyanezen időpontokig kérheti a tanulmányai szüneteltetését. Ha a beiratkozást, a bejelentkezést követően a hallgató ezen időpontokig nem kéri tanulmányainak szünetelését, az adott félév aktív félévnek minősül és a magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzés feltételeinek vállalásából következő vagy a képzési szerződésben foglalt kötelezettségeket keletkeztet a tanulmányi kötelezettségei teljesítésére tekintet nélkül. Ha a hallgató tanulmányait szünetelteti, vagy nem jelentkezik be és ez nem eredményezi a hallgatói jogviszony megszűnését, az adott félévet passzív félévként kell nyilvántartani.”*

Az intézmények tájékoztatása szerint, ha a felsőoktatási intézmény ezen időpontot követően meg is engedi a beiratkozást, *hallgatói jogviszonyt, aktív hallgatói státuszt már nem lehet lényegében létrehozni*. Ezt támasztotta alá az Oktatási Hivatal által is kifejtett azon vélemény, hogy a FIR-be történő statisztikai adatszolgáltatásnak és végső határidejének a beiratkozás szempontjából komoly jelentősége van, mivel a jogszabályban meghatározott időpontot (a képzési időszak megkezdését követő egy hónap, illetve október 14. és március 14.) követően már *nem változtatható a hallgató státusza (aktív vagy passzív)*.

Az előzőekben ismertetett gyakorlattal összefüggésben rá kívánok mutatni arra, hogy bár az intézmények az Nftv. fenti szakaszaira hivatkozva a hallgatók kényszerhelyzetére tekintettel javasolják tanulmányaik szüneteltetését még annak megkezdése előtt. E szabályok alkalmazása ugyanakkor nem jelent megoldást a felvételiző, hallgató jogorvoslati kérelmének késedelmes vagy éppen határidőben történő elbírálása következtében előállt sérelmes helyzet orvoslására. Álláspontom szerint a FIR-be történő statisztikai adatszolgáltatás határideje pedig egyáltalán nem lehet akadálya a hallgatói jogok gyakorlásának.

Kiemelendő, hogy az Oktatási Hivatal elnökének válasza szerint a *„jelenlegi törvényi határidő alapján tehát vannak fellebbezések, amelyeknek már a beérkezése eléri a félévkezdést.”* Az Nemzeti Közszoigálati Egyetem rektora jelezte, hogy képzési sajátosságaik miatt a nappali munkarendben folytatott, a katonai és a rendészeti felsőoktatás területére tartozó, támogatott alapképzéseinek többsége alapkiképzéssel kezdődik általában *augusztus második felében*. Ez egyrészt magyarázat a regisztrációs időszak korai kezdetére, másrészt az alapkiképzés, mint specialitás jelentősen befolyásolja az utólagos beiratkozást, az érintett tanulmányi félévben az aktív hallgatói státusz kialakítását. Az alapkiképzés fokozott fizikai és szellemi megterheléssel járó időszak, amelynek során olyan gyakorlati ismeretátadás és személyiségformálás történik, amely miatt az alapkiképzés később nem pótolható.

A Széchenyi István Egyetem rektora pedig olyan esetre is utalt, amikor a jogorvoslatról szóló döntés jóval félévkezdést követően érkezett meg az intézményhez.

Egyetérttek a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen rektorának álláspontjával, amely szerint a felvételi vonalhúzás és a félév kezdete közti idő, különösen a pótfelvételi és a keresztféléves felvételi eljárás esetén nagyon rövid, mire az intézmény tudomást szerez a sikeres fellebbezésről, a hallgatónak több hét lemaradást kell bepótolnia.

A beérkezett válaszok adatait összevetve továbbá a felsőoktatási felvételi eljárás jogorvoslati szakaszának ügyintézési határidejével egyértelműen látható, hogy az utólagos regisztráció és a tárgyfelvelet időszaka a legtöbb esetben már lezárul az első és másodfokon meghozott felvételi döntések meghozatalának végnapjáig. Mindez megerősíti azt a vizsgálati előfeltevésemet, hogy a helyzet a felvételizők, hallgatók jogorvoslatához való alapvető jogát kiüresíti. Hiába végződik ugyanis eredményesen a jogorvoslati eljárás, a hallgató a választott intézményben már reálisan nem kezdheti meg tanulmányait az adott tanévben.

Az előző pontban vizsgálatommal feltártam a jogorvoslati eljárás jogszabályi folyamatát és a gyakorlatban tapasztalható beiratkozási, utólagos beiratkozási határidőket.

Áttekintve a jogszabályban meghatározott eljárási határidők alapján hozható döntések időpontjait, megállapítottam, hogy az Oktatási Hivatal a módosító döntését legkésőbb szeptember 19-ig hozza meg, amely még nem jogerős, és e döntéssel szemben a jelentkező szintén kérelmet terjeszthet elő. Ha pedig az Oktatási Hivatal a fellebbezési kérelmet nem tartja megalapozottnak, akkor a felügyeleti szerv, a szaktárca – a 2015. december 31-ig hatályos szabályok alapján – optimális esetben november 3-ig hozta meg döntését, kivéve, ha a hatályos szabályok szerint eljárását meghosszabbította, mert ez utóbbi esetben a döntés még később, december 13-ig születhetett meg. A 2016. január 1-től hatályos szabályok szerinti optimális döntéshozatal melletti határidőket alapján – tekintettel, hogy a változás a másodfokú szerv eljárását érintette – jogerős döntés október 29-ig születhet.

A fenti döntéshozatali dátumokkal összevetve azt állapítottam meg, hogy a felsőoktatási intézmények a beiratkozásra jellemzően augusztus végén, szeptember első heteiben, az utólagos regisztrációra pedig október első hetében, néhány intézményben október második hetén adnak lehetőséget. Ehhez képest azonban a jogorvoslati döntések tényleges meghozatalára csak több héttel később kerül sor.

Mindezekre tekintettel a vonatkozó Nftv. szabályai és a gyakorlat összevetését követően megállapítom, hogy a hatósági jogorvoslati kérelem elbírálására vonatkozó törvényi határidők nincsenek összhangban a felsőoktatási intézmények oktatásszervezési ciklusaival, továbbá a jogorvoslati kérelem elbírálására vonatkozó törvényi határidők az Nftv. 42. § (5) bekezdésében előírt hallgatói kötelezettség³⁸ teljesítését ellehetetlenítik. Nem teszi ugyanis lehetővé, hogy a hallgató a képzési időszak megkezdése előtt be tudjon jelentkezni az adott képzési időszakra, ezért a fenti helyzet a felsőoktatáshoz való hozzáférést akadályozza, a jogbiztonság követelményével, valamint a hallgatók tisztességes eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okoz. A fenti helyzet továbbá álláspontom szerint alkalmas lehet arra, hogy a hallgatók jogorvoslatához való jogát is kiüresítse, hiszen a jogorvoslati lehetőség elvileg, formálisan biztosított ugyan, azonban a jogorvoslati kérelemnek még jogszabály szerinti határidőben történő elbírálása esetén sem tud a hallgató sok esetben már beiratkozni, így a tartalmi értelemben vett jogorvoslati lehetősége számukra nem biztosított.

Az előzőkre tekintettel a határidőkre vonatkozó szabályozás – a 2016. január 1-jétől hatályos módosítás ellenére is – a jogorvoslatához való joggal összefüggő visszásságot okoz.

³⁸ A hallgatói jogviszony fennállása alatt újabb beiratkozásra nincs szükség. A hallgatónak az intézményi szabályozásban meghatározottak szerint – a képzési időszak megkezdése előtt – be kell jelentkeznie az adott képzési időszakra. Nem jelentkezhet be az a hallgató, aki a lejárt fizetési kötelezettségeinek nem tett eleget.

Rá kell mutatnom, hogy a megállapított visszás helyzet orvoslása, hatékony megoldása alól nem menti fel az a tény a jogalkotót, hogy statisztikailag az összes felvételizőhöz képest viszonylag valóban minimális az eredményes jogorvoslati kérelmet benyújtók száma.

4. A jogorvoslati kérelmek elbírálásával kapcsolatos személyi feltételek

A jogorvoslati kérelmek elbírálásának körülményei kapcsán nem hagyható figyelmen kívül az eljáró szerveknél rendelkezésre álló hivatali apparátus, hiszen ez a körülmény jelentősen befolyásolja a kérelmek határidőn belül történő elbírálását.

Ennek kapcsán eljárásom alatt örömmel értesültem arról, hogy 2016. január 1-jétől – az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (Educatio Nkft.) megszüntetéséről és állami feladatellátásának központi költségvetési szerv által történő átvételéről szóló 209/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet alapján – az *Educatio Nkft. feladatait az Oktatási Hivatal veszi át*. A tervek szerint a felsőoktatási felvétellel foglalkozó személyi állomány feladatainak szervezése, eloszlása optimalizálható, elősegítve az adatfeldolgozás, a szakmai döntések, valamint a jogorvoslati elbírálás hatékonyságának növelését.

Másodfokon a beérkezett kérelmek elbírálását az *Emberi Erőforrások Minisztériuma Felsőoktatás-politikai Főosztályának kormánytisztviselői* végzik. A Főosztály létszáma 14 fő, ezen belül – a felvétellel kapcsolatos feladatok hatékonyabb ellátása érdekében 2014. szeptemberétől – 3 fővel kialakították a Felvételi és Kapacitási Osztályt. A jogorvoslati kérelmek nagy számára tekintettel ugyanakkor azok elintézésének időszakában a Főosztály további kormánytisztviselői is részt vesznek a feladat határidőben történő végrehajtásában, amely az államtitkár álláspontja szerint elegendő a feladat ellátására.

A rendelkezésemre álló statisztikai adatok szerint 2013. évi általános felvételi eljárásban 629, 2014-ben 598, és 2015-ben 452 jogorvoslati kérelmet terjesztettek fel az Oktatási Hivataltól másodfokú eljárást kérve az emberi erőforrások miniszteréhez. *Álláspontom szerint erősen kétséges, hogy ilyen létszámú apparátus mellett ilyen nagy számú jogorvoslati kérelem kapcsán az eljárást határidőben lefolytatni és a tényállást teljeskörűen feltárni az eddigi ombudsmani vizsgálati tapasztalatok és a felsőoktatási intézmények válaszai alapján lehetséges volna: az esetleges késedelem pedig további aggályokat vet fel.*

A rendelkezésre álló személyi állomány létszáma azért is aggályosan alacsonynak tekintendő, mivel a másodfokú eljárás 2016 január 1-től a törvénymódosítás révén lerövidült, azonban ehhez mérten a személyi feltételekben nem történt jelentős változás. *Mindezek alapján megállapítom, hogy a változatlan személyi feltételek a jövőre nézve akadályozhatják a jogorvoslati kérelmek határidőn belüli elbírálását, vagyis alkalmas arra, hogy a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való joggal összefüggő jogsérelem veszélyét vesse fel.*

Intézkedéseim

A feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok jövőbeni bekövetkezése lehetőségének hatékony megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 37. §-a alapján kezdeményezem az *emberi erőforrások miniszterénél*, hogy a szabályozás megfelelő módosításával – a felsőoktatási intézmények oktatásszervezési ciklusaival való összhang megteremtésével – tegyen további lépéseket a felsőoktatási felvételi eljárásra vonatkozó jogorvoslati határidők érdemi csökkentése érdekében;
- 2) az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem az *emberi erőforrások miniszterénél*, hogy gondoskodjon arról, hogy az idei évtől – a csökkentett, illetve további csökkentésre javasolt határidőre tekintettel is – biztosítottak legyenek az érintett felvételizők által benyújtott elsőfokú, valamint másodfokú jogorvoslati kérelmek hatékony elbírálásához szükséges személyi, infrastrukturális feltételek.

Budapest, 2016. március

Székely László sk.